
ПЕЩЕРЕН КЛУБ
ХЕЛИКТИТ
Годишен
бюлетин
2001

СЪДЪРЖАНИЕ

Редакционна 3

Членове на клуба през 2001 г. 4

Дневник на проявите на клуба през 2001 г. 5

Списък на проучените пещери през 2001 г. 9

Още за Черепиш ... 9
Константин Стоичков

Нови открития в "Партизанската"-Брестница
Живко Петров 11

Пирин2001
Константин Стоичков 14

Ново находище на рисунки-графити и графити знаци край с.Карлуково
Живко Петров 16

По милановските баири
Ал.Жалов, К.Стоичков, М.Стаменова 20

Октомври 2001, САЩ, Кентъки
Борислав Лилков 26

Срещи в Белград
Магдалена Стаменова 28

Гостува ни:
Спелеложкия отдел на Белград (СОБ) 29

ПРОУЧЕНИ ПЕЩЕРИ ПРЕЗ 2001 Г.

Врачански пещерен район 31

Вихренско-Синанишки пещерен район 42

Трекляно-Земенски пещерен район 45

Безденски пещерен район 47

CONTENTS

Editorial 3

Club members in 2001 4

Diary of the club activities during 2001 5

List of the explored caves in 2001 9

More about Cherepish... 9
Konstantin Stoichkov

New discoveries in Partizanskata cave
Zhivko Petrov 11

Pirin 2001
Konstantin Stoichkov 14

New find of graffiti pictures and signs near Karlukovo vill.
Zhivko Petrov 16

Around the Milanovo hills
Al.Jalov, K.Stoichkov, M.Stamenova 20

October 2001, USA, Kentucky
Borislav Lilkov 26

Rendezvous in Belgrade
Magdalena Stamenova 28

Our guest:
SOB - Belgrade 29

EXPLORED CAVES DURING 2001

Vraza cave's district 31

Vihren-Sinanica cave's district 42

Trekliano-Zemen cave's district 45

Bezden cave's district 47

ОТ РЕДАКТОРА

През изминалата 2001 г . активността на клуба прехвърли границите на стореното една година по-рано. Благодарение на усилията на по-младите ни членове се проведе поредният курс и в клуба влязоха попълнения. За съжаления те не можаха да компенсират това, че други пещерняци, по една или друга причина ,заминаха за чужбина.

След спечелването на приза "инж.Р.Радушев и П.Трантеев" за най-съществено спелеоложко откритие за 2000 г.клубът, като че ли "вирна нос" и сякаш изгуби желание да се занимава с открития. Логично беше дейността да се насочи в посока повишаване на спортно-техническата подготовка на пещерняците така, че те проникнаха в редица дълги и дълбоки пещери. Това, което обедини всички, отново беше опитът да се продължи Банковица, който отново не даде желания резултат.

Елементи на добра задружност между по-голямата част от клубните членове имаше още и при част от проучванията на Милановския район и подготовката на материалите за новото издание на конкурса за спелеоложко откритие на годината.

Иначе цяла година различни клубни двойки, тройки и по-многобройни групи обикаляха страната с най-различни цели. В резултат на целенасочени проучвания бяха открити 10 нови пещери и пропасти. Картираха се общо 15 обекта.

Научният принос на клуба към родната спелеология намери израз в изследването на графитите на някои карлуковски пещери. Успоредно с това клубни членове стояха в основата на реализацията на проекта за GPS-ването на българските пещери и фото заснемането на входовете им.

Верни на себе си, под една или друга форма продължихме сътрудничеството си с други клубове и най-вече с пещерняците от "Академик", "Витоша" и "Черни връх" от София. От него се родиха десетки метри картировки в лакатнишкатаТемна дупка и постиженията в "Партизанската пещера", "Камината", Пирин, Чепън и Врачанската планина.

За съжаление всички планове за ходения в чужбина се провалиха, но за сметка на това някои от нас успяха да надзърнат в пазвите на най-дългата пещера в света и да осъществят, надяваме се, ползотворни контакти със спелеолозите от съседна Югославия.

Какво не можахме да направим?

Да подчиним дейността си на конкретна изследователска цел и да я преследваме неотклонно - нещо, което обикновено сплотява редиците и прави клуба много по-целенасочен и организиран. Стана така, че докато някои защитаваха клубния флаг, други седяха и пасивно ги съзерцаваха. В този смисъл "каруцата" с марка "Хеликтит" се движеше бавно напред под тягата на неколцина, а по някога стоеше и на едно място, защото както орелът, ракът и щуката, всеки я дърпаше в различна посока. Дали трябва да е така?

Написаното в поредния годишен бюлетин на клуба е израз на всичко казано до тук! То можеше да бъде повече, а и по-съдържателно, ако членовете на клуба бяха запретнали ръкави не само да свършат и други, още по-смислени неща, но и да ги опишат.

Нека обаче критиките да послужат за коректив на бъдещата клубна дейност, а ние да се поздравим за това, че успяхме да извървим заедно още една нелека и все пак резултатна година.

Същевременно нека си пожелаем повече воля,активност и късмет при осъществяването на клубните предначертания за 2002 г., което несъмнено ще допринесе за по-нататъшното израстване на клуба и заемането на водещо място сред голямото спелеоложко семейство.

Накрая, в качеството си на съставител и редактор на тази книжка, бих желал да благодаря на всички клубни членове - автори, технически оформители, преводачи и помагачи, без чиито усилия издаването й на бял свят щеше да бъде невъзможно.

А.Жалов

Дневник на проявите на Пещерен клуб “Хеликтит”- София през 2001 г.

Дата / Място	Участници	Проява/Дейност
6-7 януари, Карлуково	Ж.Петров, К.Стоичков	Снемане на естампажи в п-рата с графитите, посещение на Крепостна II
13-14 януари Черепиш	К.Стоичков, Р.	Проникване в пещ.Черепишката и Камината
20-21 януари Боснек	Ж.Петров, К.Стоичков, М.Кръстев	Проникване в Духлата и заснемане на филм
27-28 януари Боснек	Ж.Петров,К.Стоичков, К.Касабов	Проникване в пещерите Живата вода I и II
3-4 февруари Лакатник	К.Стоичков, К.Касабов, М.Кръстев К.Дикански, Ж.Петров, В.Дробенов, Г.Димитров	Проникване и работа за продължаване на Ръжишката пещера.
9-10 февруари Бежаново Лакатник	К.Стоичков Ж.Петров, К.Стоичков, К.Касабов, В.Дробенов, В.Мустаков, И.Иванов	Проникване в Парниците Разкопаване на тесняк в Ръжишката практическо занимание с курсистите
11 февруари Г. Глоговица	А.Жалов, М.Стаменова	Картиране и маркиране на п-рата Кукулевец
20-22 февруари Етрополе	Ж.Петров, К.Касабов, П.Константинов, К.Дикански, М.Кръстев, Л.Маринов	Проникване в Благова пропаст
24 февруари Липница	И.Алексиев, Н.Алексиева, И.Каменова М.Стаменова, А.Жалов, Б. Каменов	Проникване във Водната п-ра, GPS-ване и фотозаснемане на входа.
февруари Лакатник	К.Касабов, К.Стоичков, М.Кръстев, Ж.Петров, В.Дробенов и курсисти	Проникване в Темната дупка
2-3 март Стара планина	В.Мустаков, Ж.Петров, К.Касабов, В.Дробенов и курсисти	Поход х.Мургана, вр.Баба, х.Чавдар- Буново
3 март Дряново	А.Жалов	GPS-ване на пещери в района на манастира
10-11 март Искрец	К.Стоичков, Ж.Петров, К.Касабов, В.Дробенов, курсисти	Проникване в Мечата дупка в м.Меча поляна и пещ. Душника, Искрец
10 март Церово	А.Жалов, М.Стаменова	GPS-ване на пещери. открита нов обект.
17-18 март Лакатник	К.Стоичков, К.Касабов, Ж.Петров, М.Кръстев, В.Дробенов и курсисти	Проникване в Козарската и Темната дупка,
18 март Понор пл.	И.Алексиев, М.Стаменова, А.Жалов	Теренно обхождане , GPS-ване на обекти.
24-25 март Байкал, Кн.	И.Алексиев, М.Стаменова, А.Жалов	Картиране на Чекльовска яма (-9.90 м.)
24-25 март Ябланица	К.Касабов, К.Дикански, Л.Маринов, В.Дробенов	Проникване в Бездънния пчелин
Земенска пл.	К.Стоичков	Поход в Земенския пролом
31 март Церово	А.Жалов, М.Стаменова	Разкопаване в п.-рата Трите лисичи дупки.
31 март – 1 април Черепиш	К.Касабов, Ж.Петров, М-Кръстев, К.Дикански, В.Дробенов, Г.Димитров	Проникване в Черепишката пещера и пещ.Камината
Ездимирска пл.	К.Стоичков	Обход и проникване във Филиповската пещера.
7-10 април, Бели Извор	А.Жалов	Участие в експедиция "Б.извор'2001"
7-8 април, Церово	К.Стоичков, К.Касабов, Ж.Петров, В.Дробенов и курс	Теренна работа и проникване в проп. К.К.С
13-15 април Равна	К.Стоичков, К.Касабов, И.Каменова Ж.Петров, В.Дробенов, И.Алексиев, М.Кръстев, А.Жалов, П.Константинов	Къртене с агрегат и машина в Духащата пропаст, търсене на нови п-ри в района., проникване в Ямата у плочака
21 - 22 април Лакатник	А.Жалов, К.Касабов, К.Стоичков, В.Дробенов, М.Кръстев , Г.Димитров	Проникване в Ръжишка яма (-24 м.), работа в тесняка на Ръжишката пещера
28 апр. - 1 май Карлуково	А.Жалов, В.Мустаков, В.Мустаков, В.Дробенов, Ж.Петров, И.Вашев И.Червенков, И.Алексиев, С.Енчева К.Дикански,К.Касабов, К.Стоичков, М.Стаменова, М.Соколов, Е.Милев М.Кръстев, Ж.Жечев, Н.Свещаров, Ц.Босев,Р.Мустакова, Д.Дишовски, В.Макулев и,курсисти	Работа в Банковица, практически занимания с курса, GPS-ване на п-ри в района
5-6 май, Черепиш Буново	К.Стоичков Ж.Петров, К.Касабов, В.Дробенов, М.Кръстев	Проникване и картиране на пещ.Камината Поход в района на селото
12-12 май	М.Кръстев, Ж.Петров, К.Касабов,	Проникване в пропастта Пукоя

Паволче	К.Дикански, И.Каменова	
Боснек	К.Стоичков	Проникване в ППД
19-20 май,		Обход около вр.Соколо откриване на 2 нови пещери
Милново	М.Кръстев, А.Жалов	(Триъгълната и Търсова дупка), GPS-ване
Враца	К.Стоичков	Проникване в Парафуновата п-ра
23-27 май	А.Жалов, К.Стоичков, Н.Илева	Участие в нац.пещерен сбор, проникване в
с.Крушуна	К.Касабов,М.Кръстев, В.Дробенов,	пещ.Водопада, Бонинската и Деветашката , GPS-ване
	И.Каменова, И.Алексиев.	на п-ри.
26-27 май Боснек		
	Ж.Петров, И.Петров	Проникване в Духлата
1-10 юни		
Твърдица	А.Жалов	Участие в Нац.експедиция "Твърдица'2001"
2-3 юни		
Бистрец	Ж.Петров, К.Касабов, М.Кръстев	Проникване в Змейова дупка
Боснек	К.Стоичков	Проникване в Духлата
9юни	К.Касабов, К.Стоичков, К.Дикански,	Разкопаване на тесняк в края на Ръжишката пещера
Лакатник	Л.Маринов, М.Кръстев, И.Каменова	
18 юни,		
Миланово	А.Жалов	Проучвания, открита пропастта Дендритна
	А.Василев, А.Жалов, В.Мустаков,	
22-24 юни	В.Дробенов,В.Макулев, Ж.Петров	
Карлуково	И.Алексиев,К.Дикански, К.Касабов,	Клубна експедиция, работа в Банковица.
	М.Кръстев	
	К.Стоичков, К. Данаилов, М.Соколов,	
	М.Стаменова,	
30 юни, Чирен	Ж.Петров, К.Касабов, К.Стоичков	Проникване в пещ.Понора
6-11 юли Медвен	А.Жалов	Участие в Нац.експедиция
7 юли	Ж.Петров,К.Касабов, М.Кръстев	
Бежаново	К.Стоичков,К.Дикански,	Проникване в пещ. Парниците
14-15 юли	К.Стоичков, К.Касабов, Г.Димитров,	Проникване и картиране на нови части в Черепишката
Черепиш	И.Каменова	пещера
Боснек	Ж.Петров, Л.Маринов	Проникване в Духлата
19 юли, Боснек	К.Касабов, К.Стоичков, Л.Маринов	Проникване в новата пещера на Екстрем
20-22 юли,	А.Жалов, М.Стаменова, П.Константинов,	Картиране на Триъгълната(4680), Търсова дупка
Миланово	К.Касабов, К.Стоичков, Г.Димитров	(4681), Дендритна (4682) проучване на Иманярската
		(4683), GPS-ване
27-31 юли	К.Касабов, Л.Маринов,	Посещение на пещери и скални килии при Камен бряг,
Черно море	К.Стоичков,М.Кръстев,	Тюленово, Русалка, Варна
4-12 август		
Врачанска пл.	А.Жалов	Участие в межд.водолазна експед.
5 август,		
Зимевица	М-Кръстев	Проникване в пещера "Елата"
10-11 август	К.Касабов, К.Стоичков, К.Дикански,	
Миланово	М.Стаменова	Картиране на Иманярската пропаст (-43м)
17-25 август,		
Дряново	А.Жалов, К.Данаилов	Преподаватели в курсовете за ст.и-ри и и-ри.
18-19 август	Г.Димитров, И.Каменова, К.Касабов,	
Губеш	М.Кръстев , К.Стоичков,Л.Маринов	Проникване в пропастта Тизоин
25 авг.-1 септ.		Експедиция "Б.Суходол"-проникване в пещ.№9 и 13,
Пирин	К.Касабов, К.Стиочков, Н.Илева	картиране на пещ.18,23,27,28.
31 август		Поход през Витоша до Боснек проникване в Духалата
Витоша	Ж.Петров, Л.Маринов	
5 септември		
Лакатник	И.Каменова	Проникване в Козарската пещера
5-8 септември		
Понор пл.	И.Алексиев, М.Стаменова, А.Жалов	Рекогносцировка из Понор планина
7 септември	Ж.Петров,К.Касабов, К.Стоичков,	Поход през Витоша до Боснек, проникване в
Боснек	И.Каменова, Л.Маринов	пещ.Духлата,Академик и новата.
9 септември		
с.Церово	М.Стаменова, А.Жалов	Търсене на п-ра , копане в нов обект
15-16 септември		
Гложене	Ж.Петров,К.Касабов, К.Дикански,	Проникване и картиране на нови части в
	И.Каменова, Л.Маринов	Партизанската пропаст.
16 септември		
с.Гинци	И.Алексиев, Н.Алексиева, А.Жалов	Обход на района, GPS-ване и фотографиране на
		обекти.
21-23 септ.	Ж.Петров, К.Касабов, Л.Маринов,	Проникванията в пропастите Банковица,
Карлуково	И.Каменова, Н.Илева, И.Петров	Свирчовица,Разсоватата яма.

22-23 септ. Чепън планина	К.Стоичков, М.Стаменова, А.Жалов	Търсене на пещери по писмени данни.
24-30 септ Родопи	К.Стоичков	Поход в планината с посещение на пещ. Челевешница, Ваклите дупки, Еркюприя, Ледницата, Дяволското гърло.
29-30 септ. Боснек	Ж.Петров, Л.Маринов	Проникване в Духлата
Копривщица	К.Касабов, И.Каменова	Каньонинг
3-5 октомври Емен	А.Жалов	Участие в русенска експедиция.
6-7 октомври Лакатник	Ж.Петров, К.Данаилов, К.Касабов,М.Кръстен, К.Стоичков, Н.Свещаров	Участие в акциата за картиране на Теманата дупка организирана от ПК"Ч.връх"-София
6-14 октомври Триград	А.Жалов, М.Стаменова	GPS-ване и фотозаснемане на входовете на пещери в района.
13-14 окт. Шумен	Ж.Петров, К.Касабов, Л.Маринов, П.Константинов	Проникване в проп.Тайните понори
Чепън планина	К.Стоичков	Поход и картиране на пещ."Пещерица"
17-18 октомври Калотина	Ж.Петров, К.Дикански	Теренен обход на района
19-20 окт. Миланово	К.Стоичков, М.Стаменова, А.Жалов	Обход на района, открити 2 нови п-ри карт. Соколецката п-ра (4706), GPS-ване на п-ри.
24 октомври Разбоище	Ж.Петров, К.Дикански	Теренен обход в района на Разбоишкия манастир
26-28 окт. Триград	А.Жалов	GPS-ване на п-ри в района
27 октомври Понор планина	К.Стоичков Ж.Петров, К.Касабов, Л.Маринов,	Поход в Понор планина
Земен	Н.Илева	Поход из Земенския пролом
2-4 ноември Карлуково	Жпетров, К.Касабов, К.Стоичков, К.Данаилов, Н.Свещаров, И.Вашев, И.Иванов, М.Соколов и др.	Сбор "Хеликтит" - проникване в Голямата вода, скалната.църква Св. Бесребреница.
10-11ноември Миланово	М.Стаменова, К.Стоичков, А.Жалов К.Касабов,П.Константинов, Н.Илева	Картиране на Кобилина п-ра (4707) окрита нова п-ра край гробището.
Лакатник		Тренировка на скалите
16-18 ноември Черепиш	К.Стоичков, К.Касабов, К.Дикански, К.Данаилов,	Проникване в Черепишката п-ра
Лакатник	Ж.Петров	Акция за картиране в Темната дупка
24 ноември Лакатник	Ж.Петров,К.Касабов,Г.Димитров, П.Константинов,К.Дикански	Тренировка на скалите
1 декември София		Общо годишно събрание на клуба
8-9 декември Искрец, Лакатник	К.Стоичков, К.Касабов, К.Дикански, Л.Маринов	Почистване на пещ. Душника, участие в тренировъчна спасителна акция в Т.дупка
15-16 декември Лакатник	К.Стоичков, К.Касабов, Л.Маринов	Участие в тренировка на курса за спасители в пещери и пропасти
16 декември Лакатник	А.Жалов, К.Данаилов, М.Стаменова	Участие в прекартировката на Темната дупка.
22 декември Лакатник	К.Стоичков	Картиране в района на Трапезарията - Темната дупка.
23 декември Лакатник	А.Жалов, Ж.Петров, Н.Стоичков	Опит за продължение в пещерата Темната дупка и картиране на участък във Фурната.
29 декември Пирин	К.Касабов, К.Стоичков	Проникване в пропастта Бъндерица

КАРТИРАНИ ПЕЩЕРИ ОТ ЧЛЕНОВЕ НА КЛУБ "ХЕЛЕКТИТ" ПРЕЗ 2001 г.

N	Име (N)на пещерата	Селище/ Обл.	Дължина (м)	Денивелация (м)
1.	Гьозова яма	с.Миланово, СФ.	20.00	-43.00
2.	Дендритна	с.Миланово, СФ.	7.60	-16.20
3.	Соколецката	с.Миланово, СФ.	22.90	- 8.00
4.	Търсова дупка	с.Лютаджик, СФ.	14.40	+1.50
5.	Триъгълната	с.Лютаджик, СФ.	11.00	-

6.	Кобилина 1	с.Миланово, СФ.	60.80	21.90 (-10.4;+11.5)
7.	Чекльовска яма	с.Байкал, Кн	-	-9.90
8.	Кукулевец	с.Г. Глоговица, Пк.	25.00	5(-4;+1)
9.	Камината	г.Черепиш, Вр.	123.50	+27
10.	Пропаст № 12, Пирин	Банско, Бл.	6.60	-5.50
11.	Пропаст № 18, Пирин	Банско, Бл.	9.50	-4.50
12.	Пропаст №,27 Пирин	Банско, Бл.	-	13(-7;+6)
13.	Пропаст № 28, Пирин	Банско, Бл.	-	-20.50
14.	Пещерица	М.Малово, Сф.	23.00	-11.50
15.	Хралупата	г.Черепиш, Вр.	26.00	+6.30
		Общо:	**350.30**	**193 (-140.5;+53.3)**

КЛУБНИ НАЧИНАНИЯ В СТРАНАТА

ОЩЕ ЗА ЧЕРЕПИШ …

Константин Стоичков

More about Cherepish...

(Summary)

The cavers of "Heliktite" continued the exploratrion of the Cherepish karst area - one of the most interesting places of Vrachanska Mt. The article presents the perspectives of the prolongation of the Cherepish cave(Studeneta doupka) - the longest cave in the range (634 m.) and describes the discoveries of the new passages in Kaminata cave. After the exploration the total length of the cave grew from 22 to 123 m and its depth became +27 m. During the campaign 2001 two new small caves were surveyed in Cherepish area.

През изтеклата година районът около гара Черепиш остана едно от най- приоритетните места за изследване на нашия пещерен клуб. Знае се, че отдавна нови открития в района не бяха правени, да не говорим за систематични изследвания и експедиции. За повечето пещерняци името Черепиш се свързва най- вече с интересния Черепишки манастир, с красивите и непристъпни бели скали и по-малко с множеството, около сто и няколко си ,там малки и с нищо не забележителни дупки. За други Черепишкият район отдавна е завършен и едва ли може да се открие нещо значително. Та нали навремето са правени големи експедиции, отчетена е голяма дейност, картирани са много пещери (около 130) и в крайна сметка "салатата" е пълна. В момента голяма част от картите са без описания. Не се знае точното местонахождение на обектите, липсва номерация, крокита, даже и цели карти. В общи линии не се знае кое какво е.

През последните три години ние като млади и "прохождащи" в занаята започнахме да се ровим из района и по- конкретно в една открита наскоро пещера, която се оказа, че е била известна на времето под името "Студената". Да не повярва човек, но тази "отвратителна и кална пършивка" се оказа дълга 634 м при денивелация -16 + 27м. В края на 2000 г. ние поприключихме с нейното картиране като заковахме дължината на 602 м. Но както винаги се оказва, пещерите от подобен тип крият още въпросителни. Тук няма да изпадам в излишни подробности по описанието и характера на пещерата, защото те подробно бяха публикувани в миналогодишния бюлетин на клуба. В настоящия материал ще опиша перспективните места за работа, както и новите открития в пещерата и района. Едно от интересните събития е картирането на 32 м нови части, намиращи се на третия етаж на пещерата вляво от горния меандър. Отдавна му бяхме "хвърлили око " на това място, но все не оставаше време да разкопаем наслагите на входа на тесняка. Така при последното картиране на пещерата двамата със Светльо от Академик разкопахме входа, а той се намъкна вътре. Каза, че следва уширение и нов тесняк, зад който се вижда обем и толкова. За повече нямахме време. В последствие новите части бяха разпробити от Живко Петров и Алека Стрезова, а аз и Жоро от нашия клуб ги картирахме.Интересното е, че тези части влизат навътре в масива, като никъде не правят връзка с другите нива и етажи на пещерата. След входния низходящ тесняк следва уширение и нов тесняк, който отвежда в широка галерия, дълга 6 м. От нея тръгват вляво и вдясно съответно едно низходящо и едно възходящо разклонение, които задънват с глинени тапи. От шестия метър след преминаването на тесняка се попада в ниска галерия с камъни и пясък по пода. Вдясно от нея тръгва възходящо разклонение. Неговата горна част притежава интересна акустика и заради това се нарича Камбаната. Галерията продължава и след още няколко метра достига до ръба на "Врабчов кладенец", праг

дълбок 4 м . Той има почти идеално кръгла форма, а дъното му представлява силно затлачен с наслаги понор. Вероятно водите, образували това интересно явление от подземния релеф на Черепишката пещера, са идвали от комин, разположен вдясно от отверстието на понора. На отсрещната стена се вижда началото на трудно достъпна тясна галерия, зарита с наслаги . В нея има евентуална перспектива за продължение. Това откритие дойде точно навреме, за да ни покаже, че има още какво да се работи по пещерата. В бъдеще подобни открития могат да се очакват и в други части. И ако в самия край на пещерата сифоните са непреодолими, то в така наречените "Нови части", под Пъзалката в прословутия тесняк, Боби Шанов не можа да стигне край, това място се нанася най-навътре в масива. Теснякът не е картиран, а за да се продължи трябва да се "чукне" едно скално ребро. Голяма е перспективата за продължение вкрая на частите, които се нанасят точно над "Скритата зала". На това място галерията опира в затлачена с глина преса, виждат се още 1- 1,5 м - затлачени, и след това начало на галерия.

"Комините на големите наноси" на третия етаж също не са работени. Загадка крие и дясната част на "Блокажната зала", където в дъното на блокажа между два скални блока се вижда обема на заличка с периодично наводняващо се дъно.

Освен към Черепишката пещера, ние насочихме усилията си и към изследване на пещерите в непосредствена близост до нея. На съседния скален венец, намиращ се близо до манастира, се натъкнахме на голям вход на пещера. След като направихме справка се оказа, че това е входът на пещерата "Камината". Установихме, че тя има значително по- големи размери от тези, които са представени на картата, намираща се в картотеката на БФСп. На нея са нанесени само преддверието и комините, които с развиват във височина. И докато в десния комин, който е широк и труден за изкачване, "Академиците" не успяха да пробият, то в лявата част, след изкачването на първия десетметров тесен комин, попаднахме на разклон. След достигането на това място в двете противоположни посоки се отделят галерии, които се развиват възходящо. В лявата галерия след пропълзяване и провиране излезнахме на по- горно ниво. След като преминахме един тесен и висок меандър попаднахме в малка зала. Интересни бяха красивите , но изсъхнали образувания и големите синтрови кори по пода. Явно не бяхме първите посетители на това място, защото освен двата прилепа, които прелитаха над главите ни , открихме някаква драсканица на лявата стена. В последствие колкото и да разпитвахме не можахме да открием хора, които да знаят за тези части на пещерата. В дясната галерия след малък траверс над отвеса, по който се бяхме покатерили, и след преминаването на две наистина неприятни теснини, попаднахме на малък прозорец, през който влизаше слънчева светлина. Нагоре галерията запазваше характера си- възходящи камини и полутесняци. Голямата изненада дойде, когато
попаднахме на първото по-просторно място и установихме, че осветлението не ни е нужно,
защото отгоре влиза слънчева светлина. Оказа с горен вход с кръгла форма и прекрасен изглед към "Кулин камък" и Искъра.

При допълнителните проучвания открихме още нови части в тази малка, но интересна пещера. Оказа се , че освен горният вход, който е достъпен само с въже, от външната страна има още три прозореца на скалния венец, разположени на различни нива. С интересния си характер и дължина на галериите 123, 69 м при денивелация +27 м, "Камината" спокойно се нарежда сред най- дългите и интересни пещери в района на Черепиш. Преди него във височина има комин, който не е изкачван. При проверка в картотеката се установи, че това е пещерата "Хралупата"No180 .

В процеса на изследване на "Черепишка пещера" и "Камината" в същия район картирахме още една малка пещера с работно име U-20 с денивелация 6, 20 м . С новите части дължината й нарасна на 24 м с денивелация 6,30 м, и има голяма перспектива да продължи. От написаното до сега ясно проличава, че и трите по- големи пещери, в които сме работили досега ,са били известни от преди, но не са били щателно проучени. Като си представим големия брой пещери, които се намират в района, както и проблемите, свързани с тяхното локализиране, можем да очакваме и по- големи открития. За да може информацията да се подреди и всичко да си дойде на мястото, трябва да се организира експедиция в района, за която вече има предпоставки.

Но преди това трябва да се свърши доста кабинетна работа и да се вербуват хора за начинанието.

И накрая мисля, че тук е мястото да благодарим на всички пещерняци, които активно помогнаха в изследването на описаните пещери.За постоянството и ината, с който работихме, станахме пословични даже и сред местните иманяри. Само можем да си пожелаем нови и интересни открития в Черепишките пещери.

Това са хората, които помогнаха за изследването на района кой с каквото можа: Константин Стоичков, Живко Петров, Константин Касабов, Милен Кръстев, Веселин Дробенов, Георги Димитров, Кирил Дикански, Любен Маринов, Боян Шанов, Боби Сотиров.

НОВИ ОТКРИТИЯ В ПРОПАСТТА "ПАРТИЗАНСКАТА" ПРИ С.БРЕСТНИЦА, ЛОВЕШКО

Живко Петров

New discoveries in Partizanskata cave near Brestniza vill., Lovech district

(Summary)

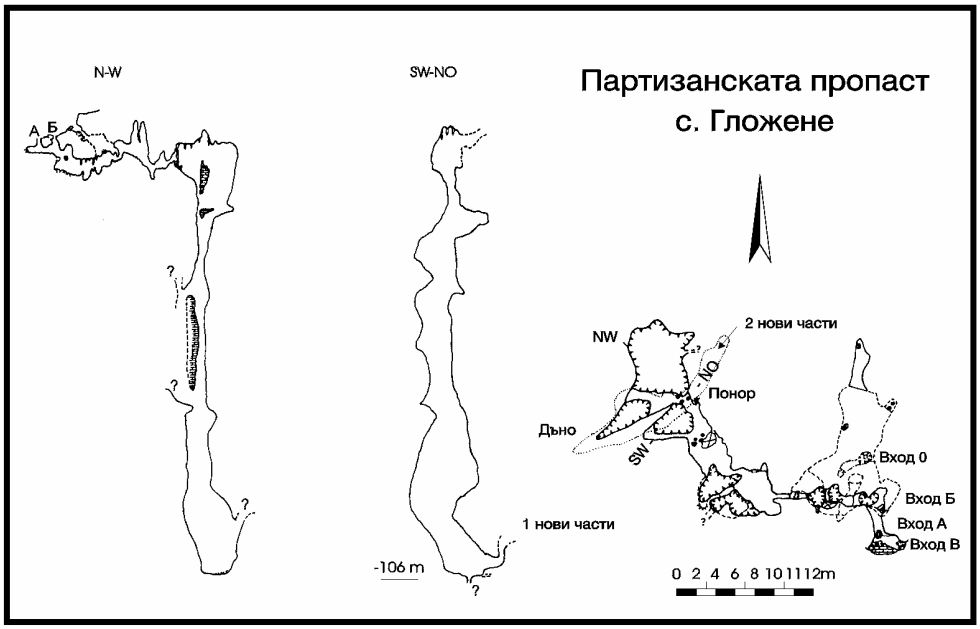
The Partizanskata cave is located S-SE from Brestniza vill., Lovech distr. in the S slope of Fore Balkan Mt. It was explored in 1975 to the depth 106.50 m. More than 25 years later the cavers from SC"Heliktite" and "Vitocha", Sofia discovered a new passage in the bottom of the pit and unknown 40 m. shaft parallel to the main pit of the cave. The exploration will continue.

Пропастта “ Партизанска “ се намира на юг – югоизток от с. Брестница. То е изходен пункт за достигане на пропастта. Нейният вход (т.е. нейните входове) се разкрива на рида Каменна могила, западно от едноименната махала.

Пещерата е изследвана и картирана от пещерняците от ПК “ Черни връх “ – София и ПК “ Лесковец “ – Червен бряг през 1975 г. Според изготвената от тях карта пропастта е дълбока 106, 50м.

След дълго “ затишие “ пропастта е посетена от смесена група от клубовете“ Хеликтит “ и “Витоша “- София . Те откриват продължение на дъното. След изкачването на праг от 5 м в североизточния край на дънната зала, те попадат в тясна диаклаза, която след около 4 м завършва с малък отвес. Като го спускат(-5м), проникващите отново попадат в галерия, която се разклонява. Вляво те се натъкват на вертикален тесняк, който продължава видимо около– 10 м , но малките му размери не позволяват на проникващите да продължат. Вдясно галерията продължава през тесняк и праг (- 2,40 м). Попада се в малка заличка, в единия край на която има друга теснина. През нея се попада във възходяща галерия, която след около 6 м задънва. В рамките на същото проникване е открита и паралелна на големия отвес пропаст(по първоначални данни – 40 м) , която започва от площадката на кота – 40 м.

В периода 15 – 16.09.2001 г. е организирано ново проникване в “ Партизанска “. В него взимат участие пещерняци от клубовете: “ Хеликтит “ (Живко Петров, Константин Касабов, Кирил Дикански , Любен Маринов и Илина – Кипу); “ Витоша “ (Виктор Стефанов – Вайса, Николай Орлов – Професора, Явор Цветанов – Джуревеца и Цецо Паров) и “ Академик “(Андрей – Сечко). Целта е да се картират “ новите части “ и да се направи опит да се премине вертикалният тесняк на дъното.

Първата проникваща група екипира пропастта. Втората достигна дъното и пробва тесняка (Явор Цветанов - Джуревеца), но успех не е постигнат. Третата група достига дъното и картира новите части. Напредналото време не позволява на проникващите да картират паралелния отвес и започва дезекипирането на дупката.

Работата в “ Партизанската “ пропаст трябва да продължи. Тя е много перспективна с оглед на това, че през нея може да се влезе в системата на губилищата на р. Вит – извора Златна панега. По приблизителни изчисления на дупката й “ трябват “ още около 20 м, като ключът към това е

преминаването на вертикалния тесняк на дъното.

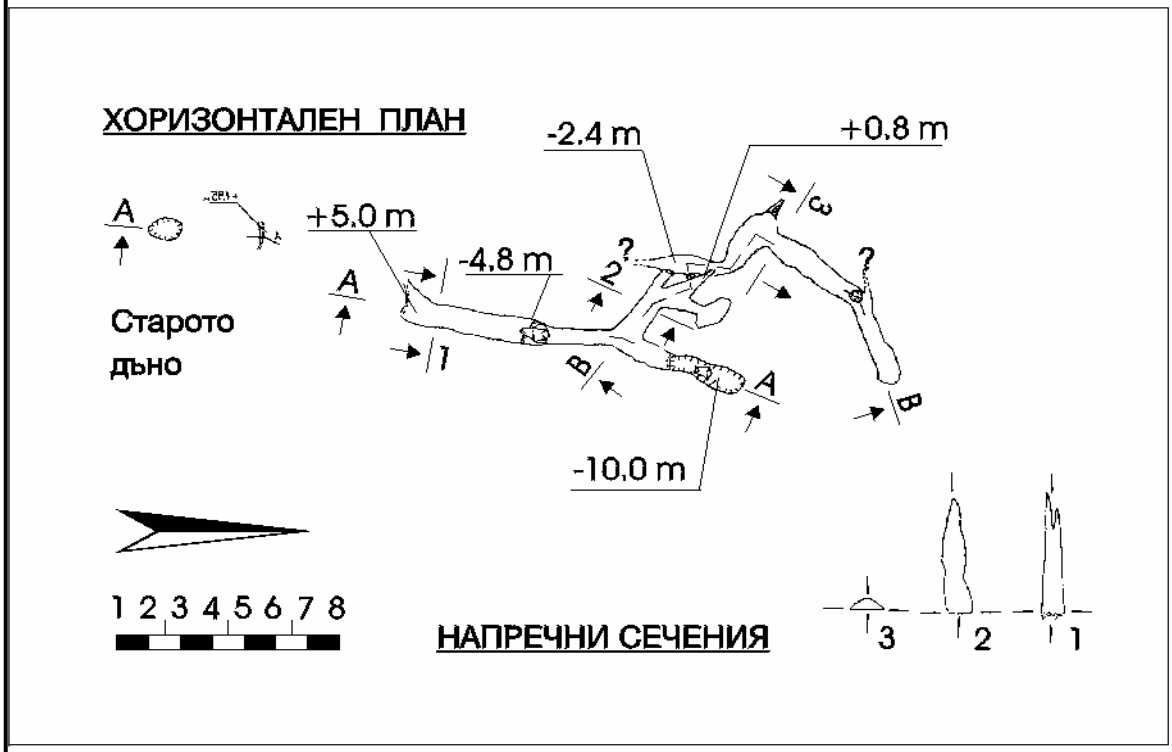
Пропаст "Партизанската" с.Гложене, Ловешка обл.

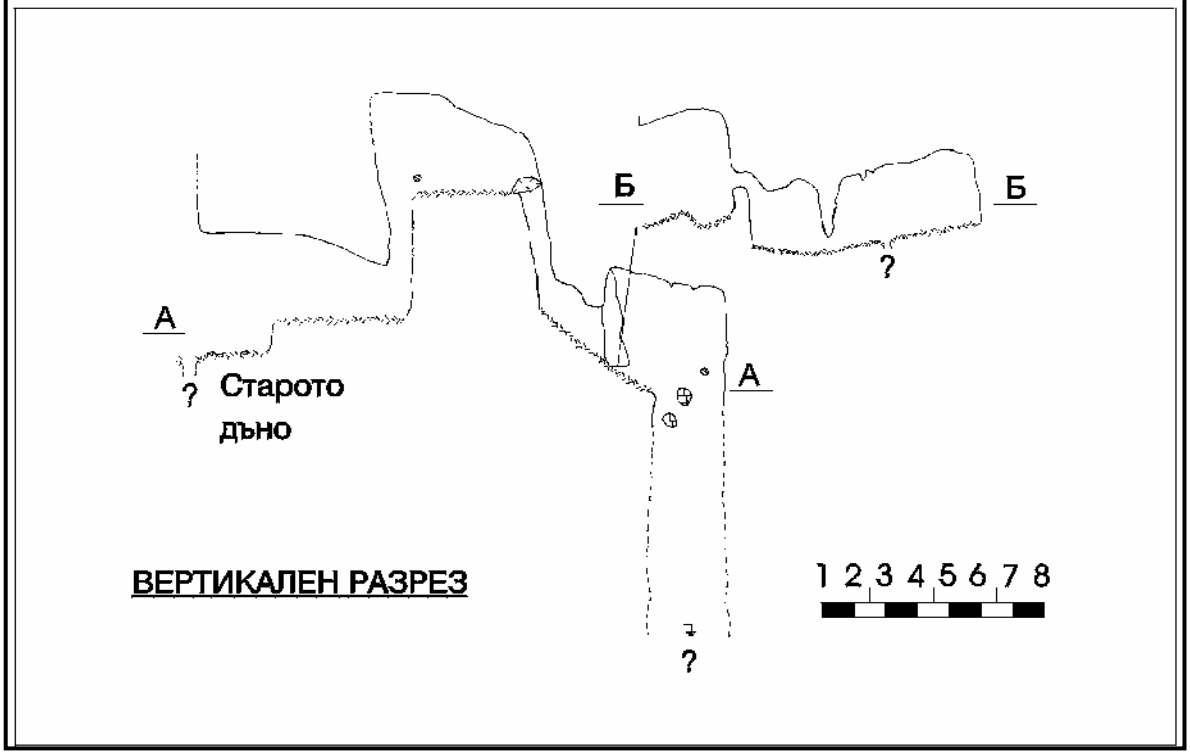
Новите части на дъното

Дължина: 24,5 м Денивилация: -11,5 м

Картирали: Ж. Петров, К. Дикански

16.09.01г. пк "Хеликтит"

ПИРИН 2001

Константин Стоичков

Pirin 2001

(Summary)

The cavers from "Heliktit" took part of the expedition organized from SC"Vitosha"-Sofia from 25 August to 15 September 2001. The biggest discovery was made in the pit N 9 in Banski Suhodol Circus. The big stone was pulled out from the entrance of the last pit and the way of further penetration was opened. The cavers descended 20 m deep chaft reaching a bottom of the big room. The cave continued with few new pits which wasn't descended because the lack of time. The new depth of the cave is approx. -180 m so it is the deepest up to date in the Pirin Mt. During the expedition the caves N18,27,28 and 12 were surveyed.

Тази година се проведе експедиция на Пирин, както вече се е разчуло из софийските клубове, която отгоре на всичкото беше успешна. А има и още много работа в района, както академиците, основоположници на пиринските експедиции, установяват още преди доста години. Въз основа на информацията, събрана от тях, в работа се впрегнаха представители на младото им поколение, както и от това на “Витоша” и “Хеликтит”. Мероприятието, организирано от клуб “Витоша” и проведено макар и без благословията и подкрепата на своето ръководство, се опря на завещания опит и се вдъхнови от искрата, която пали в душата на всеки пещерняк пейзажът на северен Пирин. Какво повече може да иска един “Търсач на дупки”? Тук освен мраморен пласт с мощност 2000 м и огромно количество губещи се атмосферни води има редица циркуси, пронизани от отвори. Зад снежните тапи на повечето от тях се крият непознати светове. Сигурно това е подтикнало академици за пръв път през 70-години да забият стреличката на картата на Пирин в циркуса на Бански суходол. Открити са множество пещери и пропасти, като пропастта с работен номер 30 (20 години Академик) сред тях се оказва най-дълбока. За времето си тя става четвъртата пиринска пещера, надхвърляща стоте метра. В този период (1978-1981) се правят най- интересните открития в района като особен интерес буди пропаст 9. Нейната дълбочина надхвърля 120 м, като перспективата за продължение в нея е голяма. В района се провежда и една национална експедиция, останала в историята със за съжаление неуспешния опит да се качи багажа с хеликоптер. Съществен успех е уста-новяването на връзка между пропаст 9 и 11, с което те стават система.

С течение на времето се оказва , че големите експедиции не са особено ефективни, тъй като района вече е достатъчно проучен и са нужни хора, които познават местността и групи за работа в пещерите. Вътрешноклубни проблеми в “Академик” водят до западане на работата в района като само инцидентни експедиции маркират замиращата дейност в района. Затова и други софийски клубове проявяват задълбочен интерес . Щафетата поемат младите пещерняци от клуб “Витоша”, които с няколко ходения опознават района и перспективите в детайли. Резултът от това е подновяването на маркировката на пещерите, откриването на нови обекти, както и продължаването на пропаст 13 до - 65 м дълбочина. Проблем на Витоша обаче е липсата на хора - някои бият отбой, други заминават за чужбина, затова Витошари търсят помощ от приятелите си от други клубове. Преди експедицията’ 2001 същото лято е проведена подготвителна експедиция, по време на която Аглика Гяурова,, преди да замине , “посвещава” оставащите тук в тайните на района. Въпреки, че вътрешноклубни проблеми, липсата на интерес и подкрепа и обезкуражаващият инат на нетопящите се снежни тапи поставят експедици-ята на карта, решено е такава да има.

И така на 25. 08. 2001г. на полянката пред автогарата в Банско се изсипа сбирщина от Витошари, Хеликтити и Академици, както и няколко елемента без спелео интереси, участващи просто за идеята. Надали ще е интересно да описвам в детайли каква суматоха настъпи при непрекъснатото вадене и прибиране на храни, инвентар и всякакъв багаж, чиито килограми будеха недоумение относно това как ще се транспортира всичко това до лагера, имайки предвид 1000-та метра денивелация, която трябваше да се преодолее. От суматохата ни изтръгнаха две мулета, които бяхме готови да наемем на всяка цена, за да изнесат поне част от багажа догоре. Такова решение често пъти е спасявало гърбовете и тазовете на пещерняците по време на експедиция и в България , и в чужбина. Поехме пътя нагоре, който някак си все се опитваше да стане вертикален, с немалко количество багаж и на гръб. За някои това беше първи по- сериозен досег с Пирин и това водеше

до периодични изблици на недоволство и мърморене по адрес на целия свят. Докопахме се за около 6 часа до традиционния за тамошните експедиции лагер над местността Еленино гюбрище, който пазеше следите от човешко присъствие- боклуци, землянка, навеси, каменни зидове. Потръпвайки от хладния повей на пла-нинското свечеряване се заехме с превръщането на хаоса във функциониращ лагер. След като попривършихме с това , Пирин ни поизкъпа с дъжд за "добре дошли". Подобен следобеден поздрав, планината ни направи и по нататък.

Първата сутрин Пирин ни посрещна със зашеметяващата гледка на позлатените Кутело 1 и 2. Очите се пълнеха, докато стомасите поскърцваха.Храната ,която трябваше, според уговорката, да пристигне с мулетата, все още я нямаше. .От тук нататък , след конските дози кафе по време на закуската, трябваше да започне същинската работа. Усилията се концентрираха предимно върху No 9, която веднага бе екипирана, и No 13, която не се даваше лесно-снежната тапа не се беше стопила и първо трябваше да се покопае.. Много странно, но въпреки общата неориентираност някак си се сработихме. По- късно пристигнаха и нови сили-Андро и Явор, които много солидно се заеха за работа. Точно те бяха в групата, на която се падна честта да извадят проклетия камък от проблемния тесняк на Девятката. Някои развиваха и повърхностна дейност-"въртопясваха" и картираха, или си откраднаха малко време за да погледнат света от Вихрен. Неусетно станахме вегетарианци и кофеиномани поради лек дисбаланс в храната, а с Андро се мъчехме да отровим другарчетата си с гъби. В хода на работата съвсем се пренесохме в Девятката, която е много интересна пещера и напълно си заслужава вниманието. Остра и ъгловата, стържеща като абразив поради мраморната скала, тя изненадваш проникващите ту с някой отвес , ту с широки камини редуващи се една след друга, ту с тесняци, които в някои случаи се оказваха сериозна пречка. Едно на ръка, че пещерата взимаше "данък кожа и синки" от проникващите,но и ниските и температури и входният отвес -снежна пързалка постепенно изпиваха силиците. И за да обоснова цялата тази раздувка, ето какво открихме:

Зад извадения камък следва доста мъчителен тесняк, който трябваше да се разширява. От него, излизайки с главата напред, се озоваваш очи в очи с отвес около 20 м, който отвежда в огромна блокажна зала. Там има каменни блокове от всякакъв калибър, разхвърляни в пълен безпорядък.На места таванът не се вижда, а в единия край на залата подът се покачва. От тук нататък следват въпросителните. Има още няколко отвеса от краищата на залата, които не успяхме да проверим- не достигнаха време и сили. Хората, подгонени от задължения, постепенно започнаха да слизат към София и като че ли експедицията приключи точно когато трябваше да започне.

No 13 остана някак си на заден план (бяхме малко хора, а Девятката искаше много от нас) и така беше спусната само веднъж, а за работа по разчистване на блокажа по дъното й не остана време. Паралелно с работата в Девятката се проверяваше нивото на снежните тапи и на пещерите околовръст, подновяваше се номерацията, проверяваха се наличните данни за тях. На някои пещери картите липсваха и се налагаше да се прекартират. Въпреки незначителните им размери, това беше още един щрих върху цялостната картина на Суходола. Най-дълбоката пропаст между тях се оказа No18 (-20 м денивелация) и беше нещо ново . Правени са й две карти, които показват дълбочина -7 м. Вероятно поради стопяване на снежната тапа достигнахме дъното, което се оказа безнадеждно запушено от блокаж. Картирана беше и намиращата се в съседство на No27, чиито размери не бяха значителни , както и перспективите за продължение. В този ход на действие обърнахме внимание на още две пещерки с още по- малки размери- No18, за която данните бяха противоречиви, и No 12, която се намира в близост до No 9. Тя е най-малката, картирана от нас пещера, но има най-големи перспективи за продължение. Дъното, на дълбочина само -6 м, има малка снежна тапа, под която влиза сипей и се усеща силно въздушно течение. Изключително интересни и перспективни са и No 5, No 23 и др., които останаха за следващия път.

Като обща равносметка хем свършихме работа, хем удоволствието беше огромно за всички ни. У нас останаха и мотиви, и желание да продължим дейността там, както и съзнанието, че съмишленици за това са ни нужни. Експедицията през тази година е обявена за национална. За добро или за зло е под въпрос, но добре дошло е участието и подкрепата под всякаква форма от всички, които гледат сериозно на нашето начинание.

НОВО НАХОДИЩЕ НА РИСУНКИ-ГРАФИТИ И ГРАФИТИ-ЗНАЦИ КРАЙ С.КАРЛУКОВО

Живко Петров

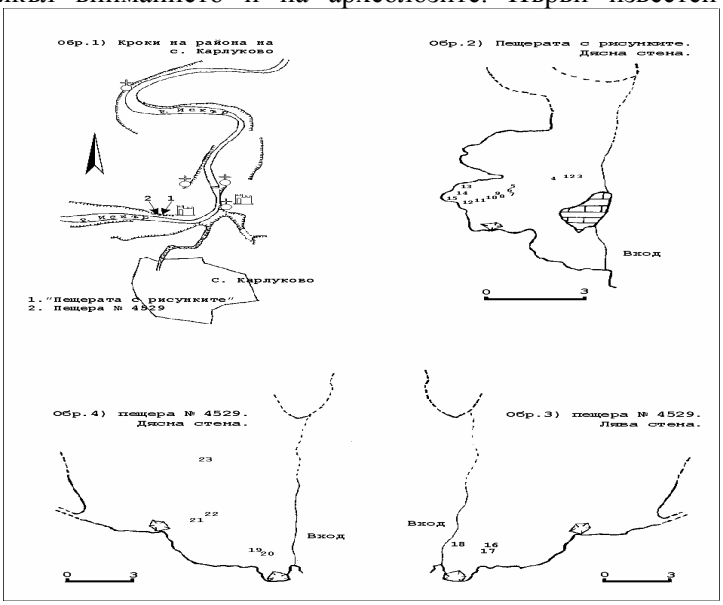
New find of graffitti pictures and signs near Karlukovo vill.

(Summary)

Karlukovo karst area is most popular with his caves. It is object of exploration scientists and specialists too. The archaeological exploration of Temnata dupka cave is with a great importance to the Paleolithic studies in Europe. Some monuments of Middle Age were studied here too. Mediaeval graffitti were studied from D.Ovcharov and M. Asparuhov. The article presents the results of the exploration of the new finds of graffiti in two caves. 23 new graffiti drawings and graffiti signs were described and analyzed The fefteen of them can be classifite like zoomorphical. Ten of the figures represents a deer(Cervus elaphus). The most of graffiti signs is located in the cave 4529. There are no reliable data for exact dating of the explored graffiti. An assumption based on observation, historical sources and analogies can be ventured that they may be dated from XIII - XIX Century.

Районът на с. Карлуково е рай за пещерняците! Със своите скали, пещери и пропасти той привлича спелеолозите от цялата страна. Той е обект на изследване и на редица учени и специалисти.

Отдавна карлуковският район е привлякъл вниманието и на археолозите. Първи известен изследовател е проф. Рафаил Попов. Неговата оценка за значението на района е актуална и досега
(Попов 1920, 55). Следват редица изследвания, разкопки и публикации. Находките в пещерата Темната дупка придобиват световно значение за палеолитните изследвания.

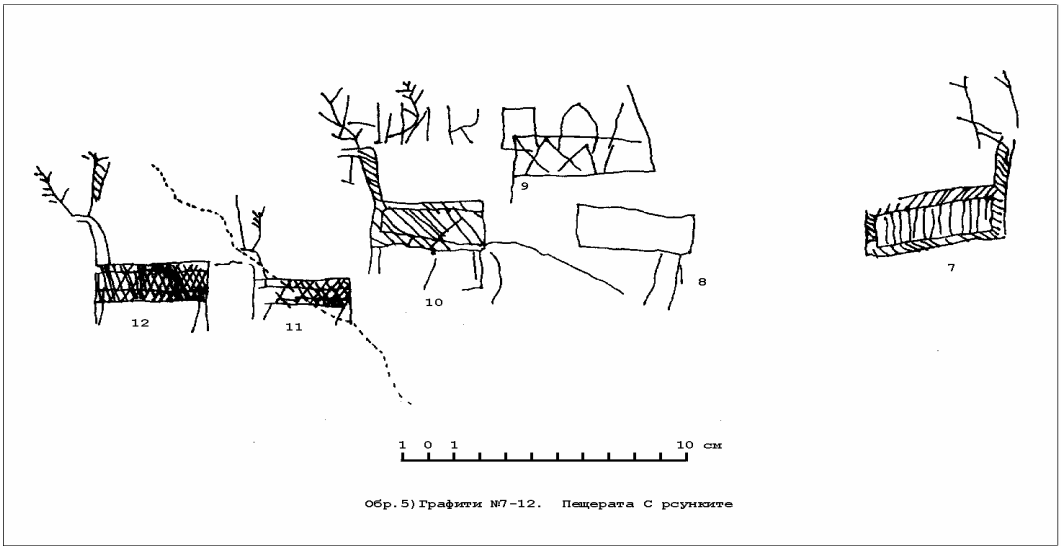
Изследвани са и няколко паметника от Средновековието (обр.1). Скитът “ Глигора “, скалната църква “ Св. Марина “, скалната църква “ Св. Безсребници” и карлуковският манастир “ Св. Богородица Викторова лъка “ са проучени от именити изследователи (Каменова, Веленис 1976; Мавродинова 1985 и др.), а също така са консервирани и от НИПК.

Интересен паметник от късното българското средновековие са т.нар. рисунки – графити и графити – знаци. За рисунки – графити от района на Карлуково споменава проф. Д. Овчаров (Овчаров 1982, 106). С тях по – подробно се занимава М. Аспарухов в своята монография, посветена на откритията на рисунки – графити от Северозападна България (Аспарухов, 1984). Той разглежда две изображения, които се намират при скита “ Глигора “. Едното се намира в пещерата западно от скита, а другото е върху скала, на 140 м южно от него. Рисунките- графити са твърде интересни. Те представят образи на хора, животни, знаци и др. Изображенията от второто находище са придружени от интересен кирилски надпис от 1444 г. и споменават за първия поход на крал Владислав III Ягело “ Варненчик “ и Янош Хуниади (Аспарухов, 1984, 45 – 50).

На фона на казаното дотук съвсем закономерно идва и откриването на нови рисунки – графити. Откритието е направено от Ст. Станев (Стенли) от СПК “Академик”. Те са преоткрити от Ал. Жалов, който съобщава за тях в периодичното издание на ПК” Хеликтит” (Жалов, 1997, 5 – 6). От края на 2000 г., в рамките на няколко обхода, в които взеха участие пещерняци от клубовете “Хеликтит “ и “ Академик “ (1), бе изследвана околността и бе открито второ находище в пещера № 4529. Пещерите бяха картирани, рисунките – графити и надписите бяха снети с полиетилен и фотографирани.

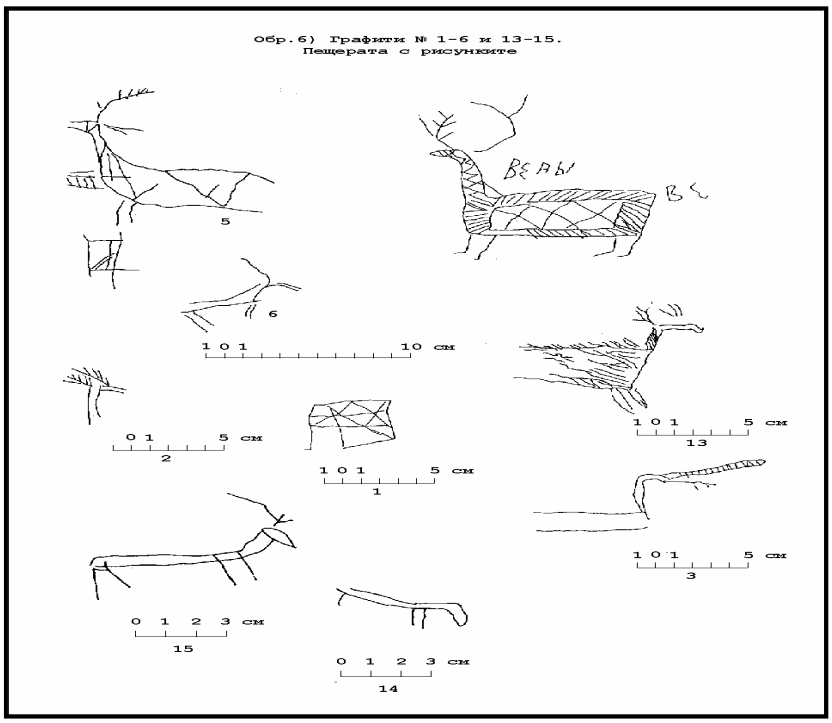
Двете находки се намират в две неголеми пещери (т.нар. Пещера с рисунките и Пещера № 4529), разположени под местността Глигора. Техните входове се разкриват в основата на висок скален венец, отстоящ на около 450 м западно от входа на клиниката при гара Карлуково и на около 1 км северно от самото с. Карлуково (обр. 1).

Общо в двете находки са открити и документирани 23 графита. Те са разположени на няколко групи на различна височина (от 1 до 6 м от пода) и са на различно разстояние от входовете на пещерите (обр. 2,3,4).

Обр.5)Графити №7-12. Пещерата с рсунките

Сравнителната им недостъпност наложи при снемането да се използва специализирана алпийска техника (свободно катерене, клинове, спитове, алпийски стълбички). Тематично графитите могат да се разделят на няколко групи. Преобладават рисунките на животни или части от тях (обр. 5 и 6). Това са 15 графита от общия брой. Те са съсредоточени изцяло в Пещерата с рисунките. Десет от изображенията представят благороден елен (Cervus elaphus) – обр. 5, граф.7 и 10 – 12; обр. 6, гр. 2 – 5 и 13, 15. При останалите изображения вида на животното не може да се определи поради липса на характерни белези (обр.5, гр. 8 и 9 и обр. 6, гр.1, 6 и 14). Следващата тематична група е съставена от графити – знаци (обр. 7, 8 и 9). Те са съсредоточени изцяло в Пещера № 4529. Това са един графит – пентаграма (обр. 7, гр.16), два знака звезда – розета (обр. 8 и 9), един знак "символна решетка" (обр. 7, гр.19) и меандровиден знак (обр. 7, гр. 20). Последната група е съставена от графити, чиито смисъл не може да се определи (обр.10, гр.21 – 23).

В двете пещери са снети и два кирилски надписа – три в Пещерата с рисунките и един в Пещера № 4529 (обр. 11).

Стилово рисунките – графити могат да се разделят на две групи. При първата, която е по – многобройна, водещ елемент е стремежът към стилизиране на образа. Телата на животните са представени като правоъгълник, разделен на няколко хоризонтални или вписани полета. Те са запълнени с щрих от вертикални, коси или диагонално пресичащи се черти. Крайниците са изобразени чрез единични черти. Шиите и главите са оформени чрез две успоредни извити черти. Изобразени са големи рога с много разклонения.

Втората група включва изображения, чийто контур е свободен. Чрез него са оформени телата, шиите и главите на животното. Образът е по – реалистичен, тъй като контурът напомня живия оригинал.

Общо фигурите са застинали и не подсказват движение. Изключение прави графит № 13 (обр. 6). Макар че е изобразена само предната част на тялото (протоме), разположението на краката и щриха на тялото подсказват движение (скок).

При графитите – знаци за стил не може да се говори, но някои от тях (гр.№ 16, 17 и 18) правят впечатление с големите си размери (обр. 7, 8 и 9).

Някои от изображенията са обединени от обща композиция. Те явно са изработени старателно, по предварително добре обмислена схема. Най – добре изразената група в това отношение обединява шест образа (гр.№ 7 – 12, обр. 5).

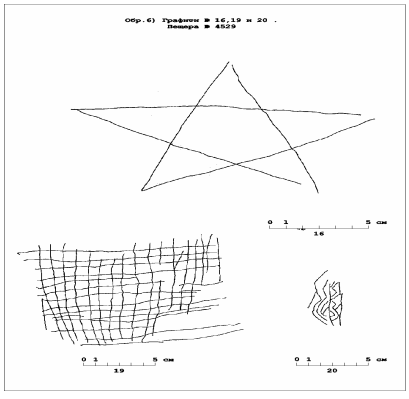
Техниката на врязване е изключително прецизна. В някои от случаите щриха е направен чрез фини черти, които са на разстояние на около 1 – 2 мм една от друга, без да се пресичат.

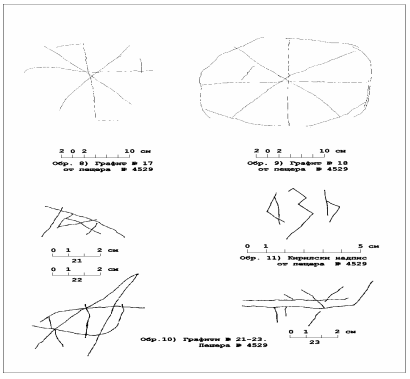
Голяма трудност при паметници от този тип представлява датирането. В повечето случаи, когато не разполагаме с точна дата (от надпис или др.), датирането се прави въз основа на археологическата среда и търсенето на паралели от други находища. Както вече казахме, районът на с. Карлуково е богат с паметници от късното българско средновековие. В рамките на няколко квадратни километра са съсредоточени скалния скит “ Глигора “ от края на XIII – XIX в. (Мавродинова,1985, 48; Веленис, 1976, 15), скалните църкви “ Св. Безсребреници “ – XVI в. (Мавродинова ,1985, 5 – 6), “ Св. Марина “ – XIV в. (М.1985, 46), манастира “ Св. Богородица “, сега клиника, датиращ от XVII в. (Мутафчиев, 1973, 374). В района на стария мост над р. Искър е известна средновековна църква с некропол от XIV в. (Миков ,1929, 335). От двете страни на реката, високо върху Платата, се разполагат две средновековни крепости. Едната е при Националния пещерен дом, а другата е в непосредствена близост до двете нови находки над близката кариера. От многото иманярски изкопи по пътеката в Гръчки дол се вижда, че и той е бил обитаван през средновековието (керамика, части от зидове и т.н.). При прокарването на пътя от жп гарата до с. Карлуково в същия дол е пресечен друг средновековен некропол (Трантеев, 1966, 11).

Поради характера на настоящата статия, няма да се спирам върху всички възможни паралели от други находища (темата е предмет на дипломната ми работа, където тези въпроси се разглеждат по – подробно). Най – близки по стил и начин на изработка до рисунките – графити от Пещерата с рисунките и знаците от Пещера № 4529, според нас, са някои рисунки – графити и знаци от местността Говедарника и Средния камък при с. Царевец, Врачанско. При редица графити, изобразяващи благороден елен, се откриват близки елементи:

Оформяне на бялото като правоъгълник, защриховане с диагонални, вертикални и хоризонтални черти, оформянето на рогата и крайниците и т.н. (Аспарухов, 1984, 221 – 223, табл.IV а – в). Въпреки многото мнения относно датировката на графитите от с. Царевец, може да се приеме, че те са изработени в периода XIV – XVIII в., за което свидетелстват многото надписи и монограми (Аспарухов 1984, 68 и 71). Струва си да се отбележи, че откритията от с. Царевец се намират сравнително близо до новите находки от с. Карлуково.

На последно място ще спомена надписите, открити в Пещерата с рисунките. Въпреки трудностите при разчитането, можем да кажем, че те са не по – ранни от XVIII в. (2).

От гореизложеното може да се заключи, че времето на създаването на рисунките – графити и знаци от с. Карлуково може да се постави в широки граници - края XIII – XIX в. Съзнавам, че това е твърде “ широка “ датировка. За нейното прецизиране може би е необходим по – задълбочен анализ. От друга страна търсенето на по – точна дата може би е невъзможно поради факта на “ натрупване “ графити на едно и също място в рамките на един по – дълъг период.

В заключение ще се спра върху значението на рисунките – графити и знаци от новите находки. Приема се, че като основен обект на лов, благородният елен естествено става обект на изобразяване от древните творци (Овчаров, 1982, 39 – 40; Аспарухов, 1984, 121). От друга страна образът на елен има място в българската духовна култура. В редица митове той се явява като символ на слънцето,

като другар на самовилите и като свръхестествен пратеник на Бог, свързващо звено между небето и земята (Георгиева, 1983, 40 – 45).

Част от графитите знаци от Пещера № 4529 имат ясно символично значение. Пентаграмата и звездите – розети са широко разпространен символ на слънцето (Овчаров, 1982, 68 – 69 и Аспарухов, 1984, 125 – 126). Знакът “ символна решетка “ е тълкуван като образ на ловна мрежа, лов или символ на рода (Аспарухов, 1984, 127). Меандровидният орнамент (гр. 20) може да намери обяснение като се съпостави с орнаментиката на средновековните ни ръкописи (Аспарухов ,1984, 127).

Рисунките – графити и графитите – знаци от Пещерата с рисунките и пещера № 4529 са ценен исторически и археологически извор. Те допълват широката тема за характера на българските средновековни рисунки – графити. Освен това те са повод за едно по – широко изследване на паметниците от района на с. Карлуково като цяло. Според мен той е един твърде интересен, но пренебрегнат засега средновековен български център.

1.Специална благодарност изказвам към Алексей Жалов, който ме насочи към находището и на К. Стоичков, А. Стрезова и Н. Иванова, които подпомогнаха теренната работа и обработката на данните.
2.Използвам мнението на К. Хаджиев, който бе така любезен да ме консултира относно характера и датировката на надписите

Литература :

Аспарухов, М. 1984. Средновековни графити от северозападна България, В : Интердисциплинарни изследвания, кн. XI – XII, С.

Веленис, Г. 1976. Скитът “ Глигора “, МПК, 3, с. 15 – 26

Георгиева, И. 1983. Българска народна митология, С.

Жалов, А. 1997. Преоткрити находки на скални графити, В : Информационен бюлетин на ПК “ Хеликтит “, бр. 3, с. 5 – 6, С.

Мавродинова ,Л. 1985. Скалните скитове при Карлуково, С.

Миков, В. 1929. Старини от разни краища на България, В : ИАИ (ИБАИ) , т. V, с. 330 – 336, С.

Мутафчиев ,П. 1973. Из нашите старопланински манастири, т. II, С.

Овчаров, Д. 1982. Български средновековни рисунки – графити, С.

Попов,Р. 1920. Спелеологични изследвания в околността на гр. Търново, с. Беляковец, Дряновския манастир и с. Карлуково, ГНАМ, Т II, с. 46 – 56, С.

Трантеев, П. 1966. Карлуковският пролом, С.

МИЛАНОВСКИТЕ БАИРИ

Алексей Жалов, Константин Стоичков, Магдалена Стаменова

Around Milanovo hills

(Summary)

A diary of the expeditions for exploring of the Milanovo karst area in the Beglichki part of Vrachanska Mt, NW Balkan Mt. 6 expeditions were undertook in the period May-November 2001. There were found nine new caves six of which was mapped. The most interesting of them is the cave Gjozova jama cave -43 m deep.

Милановският карстов район се вписва в границите на Бегличкия дял на Врачанската планина. Той се простира между Дружевската седловина и долините на реките Ботуня, Бяла, Черна, Златица и Искър. Под въздействието на тектонските и хидрогеоложките фактори варовиците изграждащи масива са силно окарстени. Наблюдават се всички видове повърхностни и подземни карстови форми - валози, вртопи, пропасти и пещери. Първите проучвания в района се провеждат от Ж.Радев в началото на XX век, а резултатите от тях са публикувани през 1915 г. в монографията му "Карстови форми в Западна Стара планина". Според известните източници на 11 май 1931 г. Н.Радев и П.Енглиш осъществяват спускане в пропастта "Чавките" (- 63) и така полагат началото на изследването на подземния корст.. Повторно спускане в известната пропаст правят на 22 и 23 ноември 1958 г. П.Недков, П.Берон и С.Пенчев. По нататъшни проучвания на района започват през 1977. г., когато пещерняците от клуб "Алеко",София откриват пропастите Йосова яма (-52 м.) и "Драги камък"(-37 м.)и картират "Чавките" . В периода 1980 - 1984 там се провеждат няколко значителни експедиции на ПК"Искър", София в резултат, на което биват картирани 13 нови пещери и пропасти, между които е и пропастта в мина “Герана” (-92 м.) Междувременно тук са работили и пещерняци от клубовете "Веслец", Враца; " Пъстринец", Монтана ; "Еделвайс", "Академик", "Планинец" и "Ив.Вазов", София

Началото **(разказва А.Жалов)**

Денят е 19 май, а часа 9,15. Автобусът потегли от гара Лакатник преди минути и вече уверено се сучеше по шосейните серпантини

опасващи Турски дол. След като пристигна "задъхан" в Миланово, Милен и аз го освободихме от присъствието си и поехме по стария път за Враца. Крайната ни цел беше кошарата в местността Корита, където живееха приятелите ми Гьозо, жена му Ана и бай Кольо Бруса. Опитах се да бързам въпреки тежката раница, за да ги срещтна по-скоро сякаш с това щях да изкупя греха си, че не ги бях посещавал почти три години.

Най -сетне пристигнахме. . . Дойдох тук с идеята да освежа отколешната си връзка с гостоприемните овчари, а заедно с това да въвлека момчетата от клуба в проучването на този изключително интересен и перспективен район от Бегличкия дял на Врачанската планина. След кратка раздумка с домакините поведох Милен към района на вр.Соколо, на който бях хвърлил око преди години. Топографската карта показваше, че там има вертопи, но тръгнех ли да ги проверя все нещо ме спираше - дъжд, сняг и то обезателно комбинирани с мъгла. И този път не ни се размина. Когато стигнахме Търсов валог всичко наоколо се забули в гъста мъгла. Въпреки картата и компасът не можахме да стигнем далеко и поехме обратно. Когато обаче заобиколихме Зелена могила ни щукна налудничавата идея да се опитаме да достигнем Соколо движейки се на азимут. От това не излезе нищо повече от едно стабилно загубване, което сложи капака на нашата инициатива. Прибрахме се в кошарата подгизнали и се оставихме в ръцете на нашите приятели.

Нов ден нов късмет. Слънцето предвещава сполука и без да се маем "палим моторетката" и хукнахме по вече познатия маршрут. Достигнахме Търсов валог и скоро пред нас се разкри южния склон на Соколо (1265,7 м.) Продължихме на запад и хоп - озовахме се на ръба на малко скално венче. Пред погледа ни лежеше дивата V-образна долина на река Черна , чиято горница бе опасана от белеещи варовикови откоси, които местните наричаха Зли стени. Сред тях тъмнееха няколко петна - вероятно отворите на неизвестни за нас пещери. За да се уверим в това нямаше време, и за това се заехме с обследването на венците под нас. След минути Милен възбудено ми съобщи за първото откритие - 14 -метрова пещера, която нарекохме Търсова. За картиране нямаше време та тръгнахме внимателно покрай венеца с надеждата, че там ще открием други подобни пещери. Стръмният склон бе насечен от малки скални стъпала. Въпреки рядката букова гора, дъното на речната долина беше невидимо. Стъпих неволно на някакъв къмък, той подаде под тежестта ми, бясно се затъркаля по урвата и скоро глухо замря в равнището на склона. Ето, че се натъкнахме и на входът на нова пещера. Застанахме пред него вперихме погледи навътре и ... Мама му стара до дъното нямаше повече от 12 метра. Малко по-надолу пак в основата на скалата открихме още една междупластова пещера, но тя вече наистина беше мижава.

После се разделихме, за да обходим масива на Соколо, но не намерихме нищо ново. После търтихме обратно към кошарата, събрахме си багажа и запрепускахме към Миланово. За това как изпуснахме рейса и трамбовахме пеша до Лакатник хич не ми се разправя. С две думи - останахме без колене заради две дупчета.

Вратата се открехва

На 18 юни пристигнах на кошарата сам за да уважа рождения ден на Гьозо.

Беше приятно, но шило в торба стои ли? На следващия ден се отправих към Зли стени за да видя дали наистина там има пещери. В букака над тях открих няколко затлачени вертопа. После с повишено внимание тръгнах по тясна пътечка под скалите. Подхлъзнех ли се щях дълго да се търкалям към шумящата в долината река. Изведнъж сякаш от скалата изскочи лисица, стрелна се покрай мен и изчезна някъде. Леговището на животното беше малка пещера. По нататък открих още две. Писна ми от лисичини.

Тръгнах обратно по склона . Реших да поседна. Запалих си цигара и гледам, че на 3 метра от мен зее дупка - не по-голяма от 30 см в диаметър. Отидох до нея и погледнах надолу. Там имаше заличка - колкото да стоиш клекнал. Взех няколко камъка и почнах да ги хвърлям в дупката. Първите тупнаха веднага, но следващите продължиха надолу и шумът от падането им отекваше някъде по-дълбоко. Извадих няколко околни камъка, но дупката не ме пропусна. Установих, че това може да се случи, ако успея да отместя 50-тина килограмовото паве, което лежеше над отвора и намаляваше просвета му. За целта откърших два дебели клона, заклещих ги под камъка така, че ако го изпусна да не запуши дупката и напънах мишци. Камъкът се поразмърда, после бавно се отлепи от мястото си, превъртя се и плавно легна върху подпората. Издърпването му беше далеч по-лесно. Бързо се напъхах в дупката и под светлината на запалката започнах да оглеждам вътрешността. Защо ли не си взех фенерчето?! Въпреки липсата му

ясно видях мястото, където покрита с шума теснина водеше към тесен кладенец. Хвърлих още два-три камъка и прецених, че надолу има 20-тина метра. После по етапния ред се прибрах у дома. Въпреки раздувката в клуба, успяхме да стегнем дружина едва след месец.

Великата иманярщина I

На 20 юли Магда ,Пешко и аз отново се озовахме на кошарата. На следващият ден бързо стегнахме дисагите и прибягахме до под вр.Соколо за да картираме по-рано откритите там пещери. Когато се върнахме при кошарата втората вълна, в лицето на Коста, Косьо, Жоро и някой си Андрей вече беше пристигнала там. Тръгнахме към новооткритата пропаст. Пръв се спусна Косьо, а после Коста. Жоро и Пешко започнаха да картират. Дупката беше тясна и пълна с дендрити. Оказа се, че е дълбока 16 м. Кръстихме я "Дендритна". Междувременно открихме, че само на 100-на метра от нея в основата на скален венец зее входа на 40-метровия кладенец "Брънчов валог". Слънцето полегна зад вр.Соколец и скоро щеше да се стъмни. Забързахме се към Корита, където ни чакаха палатките. Хапнахме, пихме по ракия и "умряхме".

След обичайното сутрешно мотане "бандата" се озова пред входа на пропастта "Драги камък". Да се спуснат в нея останаха Косьо, Жоро и Пешко, а Магда, Коста и аз се запътихме към местността Конярника. Гьозо ни беше казал, че там неизвестна иманярска дружина копае от години. В дъното на малък вртоп започвала наклонена галерия, в чийто край имало пропаст.

Описанието беше точно. Щом стигнахме мястото с разрушените кошари, нямаше как да не съзрем как между букаците се очертаваха контурите на внушителен почвено каменен насип. С всеки изминат метър възбудата ни растеше, а когато вече бяхме горе и пред нас се разкри и входа на тайната пещера замръзнахме от удивление. Изкопаните камъни и пръст бяха колкото да напълнят един вагон. Околовръст седяха разхвърляни кофи направени от тенекии за сирене, разни железа, малка метална стълба, дрипи и n броя скъсани работни ръкавици. Явно тук бе кипяла интензивна иманярска дейност. Това, което ни интересуваше обаче беше дупката. С трепет пристъпихме входа, за да разберем, че надолу започва широка, наклонена и опасно хлъзгава галерия. Запокитеният надолу камък се затъркаля, после падна нейде, чукна се в нещо, после пак полетя, удари на дърво и глухо тупна на дъното. Вързахме 23-метровото 8-милиметрово въже за едно здраво забито между скалите арматурно желязо. После нахлузих единственото столче (моето), което носехме, нанизах рапел рака и тръгнах по наклона опъвайки картировъчната рулетка. Когато изминах 5 метра какво да видя - от едната страна на галерията имаше наклонен дъсчен улей с правоъгълен просвет, а от другата се спускаше под наклон скована от букови върлини стълба. Изглеждаше поизгнила. Въпреки, че се бях самоосигурил, прекрачих я с неохота, плахо стъпих на една от пречките и внимателно се отпуснах. Дали и следващата степенка ще ме издържи - мислех си аз докато не достигнах до малка площадка. Едва тогава разбрах, че улеят и стълбата са подпрени в противоположните стени на вертикален естествен кладенец, а площадката е направена върху две също така заклещени в стените греди. По долу, но от другата страна на кладенеца, имаше още една, значително по-голяма площадка, на която бяха подредени няколко самоделни кофи. Достигнах я внимателно и поспрях да си взема солука. Хич не ми беше комфортно, но нали се бях хванал на хорото. Надолу, по диагонала на кладенеца седеше следващата стълба. Видях, че там където се заклинваше долният й край има друга вертикално поставена стълба, която стига до дъното на кладенеца. Последните две съоръжения хич не ми вдъхваха доверие и реших, че ще е по-добре да се спусна по въжето. Вързах го на носещите греди на площадката и въпреки увереността си, че ще ме издържат, със затаен дъх се отпуснах на въжето и започнах да се плъзгам по него. След няколко метра се приземих и с облекчение заоглеждах дъното. Имаше овална форма с размери около 5 х 3 м. В единия му край имаше 4-метрова дупка, на чието дъно се "мъдреше" резервоар от някакво превозно средство. По всичко личеше, че и тук здраво е копано. Тъкмо се престраших да тръгна нагоре по стълбата и какво да видя - в стената зееше не широка пукнатина. Без да се замислям, метнах камък в нея и ..... Дрън, дрън, пауза , бум и тишина. Сред нея чувам само ускореното от възбуда тупане на сърцето си. Тогава чух виковете на дружките се. Питаха какво става, разбира се. Обясних им каква е ситуацията , а после с тяхна помощ измерихме времето ,за което хвърленият камък достига дъното. Беше около 7 секунди, а това предполагаше 20-нита метра. Прецених, че дупката не ще да е по-плитка от 35 м . Събрах кураж и с плавни движения поех нагоре по стълбите. Неспокойството ме напусна , когато слънцето просветна в очите ми. Коста и Магда

бяха картирали входната част. Беше ни гот, заради откритието и яд, че не можахме да слезем до дъното. Прибрахме се в лагера, където вестта за дупката мълниеносно предизвика решението да дойдем отново след 2 седмици.

Част от групата тръгна да си стяга багажа, а Коста и аз най-сетне да картираме отдавна известната Коритската пропаст. Бяхме вече на дъното, когато отгоре прогърмя и заваля проливен дъжд. Около нас зашуртя, а и времето страшно напредна та трябваше да излизаме. После през глава свалихме потъналите ни в кал джаджи и одежди, натъпкахме цялата "кочина" в раниците и хукнахме към Миланово с надеждата, че ще хванем рейса. Част от останалите вече бяха сторили това, а другата, добре измокрена, ни чакаше в селото. Най-сетне с изплезени от бързане езици се добрахме до селото, за да разберем, че грешно сме прочели разписанието - по-късен рейс за Лакатник нямаше. Ходенето до гарата беше само надолу, но ни дойде нанагорно. Най-вече на Магда, която си беше навехнала крака! Всичко останало беше на 6.

Основи на иманярството или пролог към следващото действие **(разказва М.Стаменова)**

Една неизкоренима надежда, която храни човечеството още от дълбока древност, е надеждата за бързо забогатяване. Сред нейните популярни форми е стремежът към внезапното намиране на заровено в земята съкровище или на гърне с жълтици, скрито в някоя пещера. В мечтите на много от нас такава находка би решила всички материални проблеми на вечно бедния и отруден човек, подминаван най-безцеремонно от капризните духове на богатството или поне на осигуреното преживяване.

У нас съществуват особено благодатни условия за развитието на гореописаните “търсачески”настроения.От най-стари времена кръстопътната територия на България е контактен регион за културно взаимодействие на различни народи. Нашите далечни предци неизбежно са оставили следи в недрата на българската земя, някои от които наистина имат злато- и среброобкован израз. Откриваните понякога съкровища и желанието за "леко" забогатяване подхранват народната фантазия, а тя на свой ред преувеличава до невероятна степен възможността да се отърве ш от немотията чрез иманярство. Това явление е намерило своето забележително описание още преди близо 80 години в книгите на талантливия социолог Иван Хаджийски. Според него иманярите живеят в “свят на много малко истина и много сън и въображения, на видения (халюцинации и привиждания (илюзии), на златни мечти и непоклатима вяра, на непробиваема безразсъдност и съсипваща упоритост, на най-изразено лековерие, суеверие и невежество, на най-вълнуващи легенди и пъстра поезия – изобщо в един от кътовете на тайния душевен живот на част от нашия народ.”

“Макар и това да не е един от най-належащите днес въпроси, все пак тъкмо сега, когато през грохота на събитията се търси обществен изход от неуредиците на днешния свят, ние трябва да се спрем на десетки хиляди хора у нас, които търсят пътя на личното разрешение на въпроса за богатство и бедност, и то по един толкова лумпенизиращ начин, че същият не издържа критиката дори на обикновеното еснафско опортюнистично благоразумие” (Хаджийски, Иван, Оптимистична теория за нашия народ, 1974, Издателство “Български писател”, с. 233-234).

Позволявам си да отбележа, че тези думи с пълна сила продължават да важат за голяма част от обикновените българи днес. Всички виждаме как в условията на тежък преход към демократично общество, огромна част от нашите сънародници продължават да бъдат на ръба на оцеляването и затъват във все по-ужасяваща материална и духовна бедност. Една известна сентенция, твърди, че бедността не е порок, но поражда пороци. Ако съдим по днешната действителност, това наистина е така – примери има, колкото искате. Може би един от “най-невинните” на пръв поглед “пороци” е тоталното увличане по иманярството – има региони на България, където то придобива епидемични размери; там с подобен “поминък” се занимават близо 80-90 % от мъжкото население…

Спокойно, не захвърляйте още книжката! Нямам намерение да ви доскучавам с лекция за историческото и археологическото богатство на българската земя и за необходимостта то да бъде опазено. Нито пък ще ви убеждавам, че миналото принадлежи на всички ни, а когато то е обект на престъпни посегателства, губим всички без изключение – и самите ние, и децата ни.

Намеренията ми са далеч по-скромни: предлагам на читателите да погледнем на иманярството като на съвременно явление, с което вече масово се сблъскваме ние членовете на нашия пещерен клуб. Ярко доказателство за това е пещерата, която открихме във Врачанския Балкан. Надявам се, че последващото описание на преживяванията ни

там ще "вземе акъла"на читателя , така както се случи на нас проучвателите пещерата.. В опита си да опиша видяното, ще си позволя да цитирам думите на впечатления от размерите изкопаното от Косьо при излизането му от дупката: “Искам да се срещна с тези хора и да им стисна ръката. Ето така се отварят нови дупки!”

Великата иманярщина II

(разсазва К.Стоичков)

Беше разгара на лятото и всички се бяха пръснали насам-натам. За това събрахме твърде оскъдна група, а именно Косьо, Киро Дикански, пишещия тези редове (Коста) и Ива-стара моя позната, която имаше интерес само към планината. Събрахме се под часовника на гарата в петък 10 август 17.30 . Въпреки късния час навън беше 30-35 ^{o} С. Още в началото всичко тръгна на зле. Влакът беше препълнен с връщащи се от работа изнервени хора. За капак на всичко стана разправия с един подобен индивид, която в последствие премина в сбиване. Тази случка забави влака на Реброво с 10 минути. Въпреки всичко ,след схватките с местните бабаити, които се ползваха с благословията на началника на гарата и своегенски полицай, се отървахме със сравнително малко поражения. Инцидентът помрачи настроението на групата. Дигнахме тонуса към 19.30, когато температурите спаднаха и малко преди да дойде автобуса за Миланово към нас се присъедини Магда. Към девет, почти по тъмно, автобусът ни "стовари" в центъра на селото и не ни оставаше нищо друго освен около час и 40 -минутното бъхтане до кошарата край Корита, където смятахме да се установим. По едно щастливо стечение на обстоятелствата по пътя ни настигна камион и така не след дълго стигнахме до местоназначението си. Почти веднага се проснахме да спим, за да може да станем рано. Така и стана, но след последвалата суетня и стягането на багажа за дупката успяхме да тръгнем малко преди обяд. Когато стигнахме Магда и аз, които вече бяхме идвали тук установихме, че нищо не се е променило. Върху невероятната купчина камъни и пръст в без ред бяха пръснати, счупени лопати, железа, телове, дрипи, бутилки и какви ли не боклуци.

Косьо се зае с екипирането на пропастта - нали той имаше богат опит от преодоляването на подобни дървени конструкции в пропастта ККС край Церово. Видяното обаче в тукашната иманярска пропаст надхвърли всички наши очаквания. За спускане на рапел въобще не можеше и да става дума. След направените начални закрепвания и подвеждащия парапет спуснахме въжето надолу и заслизахме по дървените стълби и площадки на самоосигуровка.

Гледката беше невероятна и същевременно страшна. В началото на отвеса дървен бараж подпираше няколко кубика пръст и валявци. Поддадеше ли някоя от опорите подпряната грамада без проблем щеше да ни погребе на дъното на отвеса.

Трескаво слезнах по последната стълба и се озовах на дъното - 20-тина метра под входа. В центъра на залата имаше огромен камък, който явно беше преместван. Сега за сетих, че иманярите бяха разказали на Гьозо, че направили това с крикове за кола с надеждата, че отдолу ще е гърнето със златото. Естествено там не е имало нищо.

След кратка дискусия Косьо продължи в теснината, където явно дупката продължаваше. След малко ни рече, че по всичко личи, че "нашите приятели" вече са били там, но за да се спусне ще трябва да забие "Спит". В следващите 15-тина минути се "наслаждавахме" на косьовите "благословии" по адрес на тясната галерия и неудобното си положение за биене на клина. После той продължи и извика да го последвам. Тръгнах като с удивление заоглеждах изкусните баражи и подпрените от тях камънаци като, макар и не съвсем успешно, избягвах да стъпвам върху подпорите. Последва къса, силно низходяща галерия и отвес. Бях стъпил на поредния бараж за да увисна на въжето, когато забелязах, че то бе вързано сякаш на "честна дума" на някакви образувания. Огледах се и като установих, че друго място за закрепване няма, се спуснах при Косьо. Той с усмивка ми посочи дъното на залата под отвеса. На около 4-метра под нас стърчаха върховете на дървени подпори с порядъчен диаметър. Дали това беше срутване на иманярски бараж или нещо друга не знаехме, но знаехме, че "гадовете" са стигнали до тук след много и много часове безсмислен труд.

Дъждът от камъни, който идващия отгоре Киро изсипа върху главите, ни подсети, че трябва да се скрием. Когато той пристигна, Косьо ни пожела "приятно картиране" и се спаси .

Започнахме картировката от дъното към изхода. Излизайки натам все повече се чудехме на иманярската инженерна мисъл и граничещото с идиотизъм упорство да влязат тук.

В залата под първия отвес се събрахме с

Магда и Косьо, който беше слязъл повторно под претекста, че ще помага в картирането. Истината беше, че му се пушеше, а цигарите стояха в Киро.

Приключихме и вместо по пътя поехме по билото на масива. Гледката на югозапад, към Понор, ни наведе на доста неприятни мисли. Дъждовни облаци бяха обвили планината, а ние не носехме палатки...

Гьозо и леля Ана имаха гости - роднини и приятели от Козлодуй, които се готвеха за вечерно пиршество. Те с радост ни поканиха да споделим трапезата. Това беше подходящ случай да чуят подробни разкази за приключението в иманярската дупка. Сглобих на място черновата на картата за да разбера, че дълбочината на дупката е -43 м. Това значеше, че това е най-дълбоката изследвана от нас пещера в района.

Някъде към десет заръмя ситен дъждец. Без да се плашим продължихме веселието, но след около час валежа стана проливен и положението ни стана неудобно. Туристите от Козлодуй без да му мислят ни отредиха две от техните палатки и се настаниха в кошарата.

На сутринта се събудихме леко подгизнали, а дъжда продължаваше да вали. Ниски облаци пъплеха по склоновете и изгледи за подобряване нямаше. Ясно беше, че работа не можеше да се върши и ще е по-добре да слезем в Миланово преди да се разрази буря. Освен, че ни нахраниха и напоиха, козлодуйци предложиха да свалят багажа ни с колите си, което ни доста ни облекчи. После, в знак на благодарност към Гьозо, кръстихме ямата на негово име.

По нови и стари дупки (А.Жалов)

През октомври, почти два месеца по-късно, време през което клуба се отдаваде на здраво хойкане из Родопите, Пирин, Балкана и Предбалкана, Магда, Коста, Катето от "Витоша" и аз се озовахме в бойната кошара над Миланово. Гьозо беше обещал да ни покаже няколко нови дупки, но някаква работа из "цивилизацията" го бе натиснала. Поехме към Кузманица без него с надеждата, че ще можем да открием една от легендарните пещери сами. Надеждите ни останаха напразни.За сметка на това показах на другарите пропастта Шилигарника, в южния склон на едноименния връх, която така и не картирахме и за наш късмет открихме две нови пещери. Последното се случи ето така.

Спряхме на един от скалистите носове на Марковите откоси, за да ни се дръпне потта. Застанах на ръба и погледът ми започна да опива околността. Под мен някъде в бездната лежеше Оплентя, а още по на юг, оттатък Искъра синееха масивите на Ржана и Голема планина увенчани от най високите си върхове Козница (1637 м) и Издримец (1493 м). Западно от нас високо над ръба на внушителните Кобилини стени се очертаваща плешивото теме на най-високият връх на Врачанската планина Бегличка могила (1486 м) , а зад него хребета Остра могила. В източна посока, почти като на длан, се виждаше загадъчната Понор планина с надвесената над нея Козница заедно Тодориите си кукли (1785 м.).

След като се полюбувах на възхитителната панорама реших да надникна под себе си. Скалата се спускаше десетина метра вертикално. От основата на венеца следваше стръмен тревист участък, който преминаваше в безкраен сипей. Описаното обаче беше фон на нещо, което бе значително по-интересно. В долната част на откоса забелязах странна сянка, зад която прозираше нещо като хралупа, над която пък зееше малък пещерен отвор. Приковах вниманието на останалите към видяното и почнахме да се чудим как да слезем. Имахме едно тънко въженце, но нямаше къде да го вържем. Катето се престраши и под окуражителните ни възгласи започна своето полу екстремно слизане към целта. Проследихме я с погледи до момента, в който достигна сянката и се потопи в нея. После затаихме дъх, а още по-после чухме това, което искахме да чуем - "пещерата е голяма и продължава". Коста, нахъзен от информацията, набеляза друг маршрут за слизане и запъпли към дупката. След като ме повика, тръгнах и аз. Заслужаваше си! Вътре беше високо, голямо, имаше два три комина и по всичко личеше, че никой не беше влизал. Горното дупче, наподобяваше комин, чийто горен отвор излизаше нейде сред скалите. За съжаление нямахме време за повече от едното маркиране, фотографиране и GPS-ване на новооткритите пещери.

Когато се събудихме беше неделя, 21 октомври. До рейсът след обед оставаха 6-7 часа така, че единственото, което можехме да сторим е да се опитаме да картираме близката и отдавна известна Соколецка дупка. Тя беше открита, преди години, от нашият известен зоолог и пещерняк Владимир Бешков , после бе от проучвана от разни люде, които така и не намериха време да и дръпнат една карта. Насочихме се към Промка, а от поехме по посока вр.Соколец. Някъде под скалите вляво от нас се дочуха изстрелите на милановската ловна дружинка. След минути от там изкокна

сърна и с красиви подскоци се измъкна от оживените ни погледи. Накрая откъм ниското долетяха две гончета, които нервно засноваха наоколо.

Както си вървяхме към дупката отново чухме гърмежи, а след тях и по страшното - тънко свистене над главите ни. Сякаш по команда машинално се пльоснахме на земята , примряхме, после пълзешком се изтеглихме по-далеч от ръба на скалите. Така с леко омекнали "карачки" стигнахме пещерата и след като се поуспокоихме я картирахме. Дължината й се оказа 24, а денивелация - 8 м.

Групата си грабна багажа и заслиза към селото, а аз реших да остана за да открия местоположението на няколкото други дупки в района, да снема координатите им и фотографирам входовете. Вечерта Гьозо се върна в кошарата за ми каже, че ловувайки около Търсов валог се е натъкнал на входа на някаква пропаст. Сънувах, че това е нещо голямо, но следващия ден опроверга фантастичното ми съновидение. Провесих тънкото вже в отвеса, но се спуснах само до там, където то яростно започна да се стърже с грапавата скална повърхност. Светнах надолу, а подир пуснах няколко камъка. По всичко личеше, че около 8 м по- надолу има наклонена зала. Какво ставаше по-нататък щях да разбера друг път. Казах на Гьозо, че ще проверя и , ако това се окаже нова пропаст ще я кръстим на неговото име.

Уви- оказа се, че е картираната през 1967 г. Търсова дупка. Съществуващата карта повече мязаше на скица така, че влизането в пропастта нямаше да ни избяга.

Закриване на сезона

Минаха две седмици. Магда, Коста и аз срещнахме историческият 10 ноември във Врачанския балкан. На път към новооткритата пещера, която условно нарекохме Кобилина, се натъкнахме на малък отвор сред скалите. Разширихме го с дружни усилия, но резултатът не си струваше работата. Стигнахме пещерата някъде по обед, гризнахме по два залъка и почнахме картировката. А насам, а натам, а горе, а долу и докато се усетихме навън се стъмни. Дяволски студена дупка беше ви казвам , ама излезе дълга почти 61 м - нещо което в последно време е нещо като лукс.

Насочихме се към кошарата, следвайки топографската карта. Явно, че в тъмницата бяхме изпуснали дирите на един от пътищата та продължихме следвайки посоката. Отнякъде се чу вълчи вой, после ни се стори, че някой вика. Беше някъде около 9 така та можеха и да търсят. По едно време всичко наоколо потъна в мъгла и милановските светлини, които бяха единственият ни ориентир се изгубиха от погледите ни. За щастие пред нас изплува железен кол от зимната маркировка Миланово - Пършевица . Следващият не се виждаше, но явно беше някъде по нанадолнището. Заслизахме и когато стъпихме на стария път Миланово-Враца чухме вик.Този път беше сигурно. Вдясно от нас в през гъстата мъгла изплува дифузираща светлина от прожектор. Беше на бай Кольо, който решил, че сме се загубили в мрака та тръгнал да ни търси. Вървяхме надолу , извинявахме се за безпокойството и си мислехме- тези хора са невероятни, а такива като тях на изчезване.

На сутринта помогнахме на Гьозо да разтовари един камион с жито и овес за животните. Наградата беше возене до Миланово с "Москвич". Така спечелихме време за да видим що за нещо е отворилата се преди време пропаст край селското гробище. Там сред пръстта зееше фуниевиден 2-метров кладенец покрит с клонаци. Разръчкахме ги и буквално скокнахме вътре за да видим, че от дънцето започва тясна наклонена галерия. Влизането изискваше преобличане, а и двете време. Автобусът за Лакатник тръгваше след 30 мин. Пак остана работа за следващия път.

Всъщност за цялостното проучване на района ще са необходими още десетки нови ходения из милановско, а и по оплетненско и лютаджишко. Фактът , че след многото проведени преди нас проучвания, успяхме да открием 10-тина нови пещери и пропастта и , че знаем за още толкова, е достатъчен мотив за бъдещите ни проучвания. Да не говорим за това, че там в кошарата край Корита живеят нашите приятели - добри хора, каквито днес трудно можем да срещнем. Не случайно Магда и Алексей посрещнаха с тях новата 2002 г., но това вече е съвсем друга история.

КЛУБНИ ЧЛЕНОВЕ ПО СВЕТА

ОКТОМВРИ 2001, САЩ, щат КЕНТЪКИ
Борислав Лилков
October 2001, USA, Kentucky

(Summary)

The member of the club B.Lilkov describes his touristic visit in Mamoth Cave - the longest cave in the world .

Удоволствието да се “загубиш” в най-дългата пещера в света си заслужава, но не е позволено. Лабиринти от причудливи скални форми, осветени от пъстроцветни прожектори, придават неописуем вид на подземни, природно изваяни скални образувания.

“Мамонтовата пещера”, разположена в специално устроен национален парк в щата Кентъки, със своите 560 км , картирани галерии /поне 3 пъти по-дълга от всяка друга пещера в света/ е най-дългата пещера в света Геолозите предполагат, че е в районът на пещерата да теоретически съществуват още около 960 км некартирани участъци. В пещерата могат да се открият близо 130 форми на живот, свързани с другите природни еко-системи в парка.

Исторически факти отпреди 4000 години доказват, че поне 16 км от “Мамонтовата пещера” са били използвани от местните туземци. Тези първобитни пещерни обитатели са събирали кристали и други солни образувания. Изследването на пещерата се преустановява преди 2000 години и е възобновено през 1798 г.

Считаната от геолозите за най-дългата в света – “Мамонтовата пещера” – е обявена за национален парк на САЩ през 1926г., а е официално открита за туристически посещения през 1941г. По това време около 64 км. от галериите й са описани и картирани.

Още малко история: пещерата е включена в териториалния пояс на т.нар. “ДОЛИНА НА ЗЕЛЕНАТА РЕКА” /”GREEN RIVER VALLEY”/ . Евро-американски колонисти се заселват в долината в края на 18 в. Заедно с местните обитатели, новодошлите бързо откриват природните богатства на пещерата. По време на войната от 1812 до 1816г. собствениците на пещерата започват да използват африкански роби за добива на селитра от “Мамонтовата пещера” и производството на барут. Световно известно става името на първия гид в пещерата – робът Стивън Бишъп. Той и досега е ненадминат като човекът открил и изследвал най-много километри от пещерата. Бишъп е и първият човек, зърнал за кратко и природните обитатели на пещерата – т.нар. “риби без очи”.

Всеки сезон в пещерата се организират специални обиколки /турове/ из блестящо осветените галерии и коридори, някои от които са широки колкото лакът разстояние. Деца под 16 години са допускани в пещерата само с придружител.

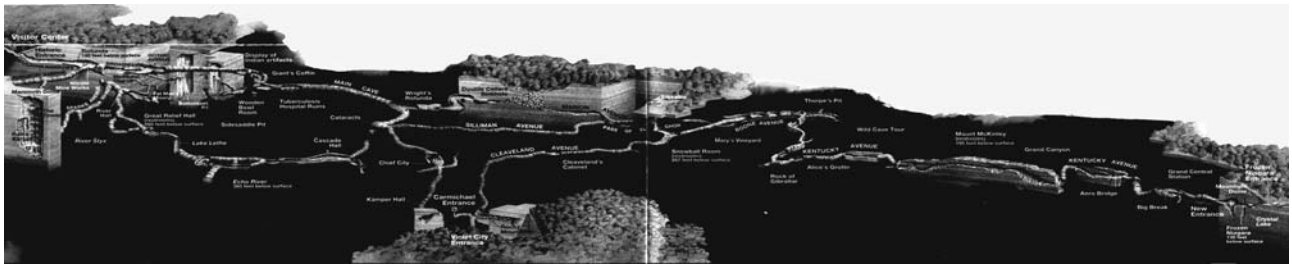
Аз и моите приятели посетихме 2 от общо 8-те тура, достъпни за туристите любители на подземните красоти. Първият от тях беше “Историческият тур” – най-известният и посещаваният от всички. Групата ни се състоеше от 130 души водени от двамата рейнджъри-гидове. Въпреки многото хора обемите и величието на пещерните зали ме удивиха и възхитиха. Вторият маршрут беше “Замръзналата Ниагара тур” - много по-къс като разстояние/1,5км/, но много по-живописен и с невероятни пещерни образувания и форми. За да стигнем до входа на този маршрут, ни превозиха с 4 автобуса . Той се намира на повече от 5 км от Централния пункт за посетители. Отне ни повече от 45минути за да достигнем до главните обекти на тура, но си заслужаваше усилията: пещерния кладенец и “Замръзналата Ниагара”. До кладенеца достигнахме по близо 300 вити стъпала, за да зърнем смразяващата гледка на 100-метровата огромна зейнала дълбина. След кратка почивка в специално организирана с каменни пейки амфитеатрална зала, още непоели дъх от тази зашеметяваща гледка, навлязохме в нова галерия. Тя ни отведе до следващата подземна красота на “Замръзналата Ниагара”. Огромните сталагмити, сталактити и сталактони, както и образуванията обсипали гигантските каменни блокове, изглеждаха сякаш са замръзнали..

Възползвахме се и от другите развлечения, предлагани ни от Националния парк: хотел, ресторант, богато заредени магазини за сувенири и брошури, задоволяващи информационните потребности на туристите от цял свят. Таксите за различните турове са от 8 до 50$.

На следващия ден продължихме своето пътуване през необятния американски континент. След 30 км. пресякохме границата на щата Северна Каролина, известен с многото си пещери. Посетих една от най-известните и може би най-красива пещера в щата – “ Диамантената”, която е частна собственост. Точно върху естествения й вход има сграда, в която е поместен музей, събрал близо 100-годишната история на пещерата. Такива огромни пещерни форми бях виждал само в сънищата си. За пръв път в живота си видях толкова внушителни сталагмити /с радиус по-голям от1,5 м/, напречно разрязани в основата

си. Удиви ме поразителната прилика на добре очертаващите се концентрични кръгове на сталагмитите с тези на отрязано многовековно дърво. Те чертаеха хилядолетната история на тяхното формиране. В миналото са били изрязвани, счупвани и изнасяни от пещерата за продан, като се е смятало, че носят щастие. Добре, че тази порочна практика е отдавна забранена.

Горд съм, че успях да посетя тези природни забележителности и така обогатих себе си и биографията на на клуб "Хеликтит", в който членувам.

СРЕЩИ В БЕЛГРАД

Магдалена Стаменова

Randezvous in Belgrade

(Summary)

During 4 to 6 December 2001 Mgdalena Stamenfva - member of the club "Helictite" Sofia made contacts with the speleological club "SOB" in Yugoslavia - we exchange information about the activity of Bulgarian Federation of Speleology and the cavers from the clubs of Yugoslavia and made some future plans for cooperation in exploring caves in our two countries.

Когато разбрах, че трябва да ходя на служебна командировка в Сърбия в началото на декември, никак не се зарадвах – както обикновено става в края на всяка година имах много лична работа, чакаха ме хиляди несвършени неща. Една седмица от декември извън България направо ми се струваше разхищение на свободно време, което с моята работа го нямах почти никакво. После си казах: така и така ще съм там, поне да се опитам да се свържа с някой от "нашата черга" – доколкото знам, ние не поддържаме активни контакти с пещерняците в Сърбия.

Още с пристигането си в Белград започнах да звъня на телефоните, които ми беше дал Алекси Жалов. Успях да се свържа с единия – въпреки късния час веднага ми отговори едно момиче и ми даде координатите на спелеоклуба СОБ. Обадих се и намерих председателя – Братислав, като се разбрахме да се видим на следващия ден. Определихме си среща в центъра на Белград. Когато отивах за срещата, се виждаха кошмарните поражения от бомбардировката през 1999 г. – в делничния ритъм на следвоенните остатъци от Югославия ме впечатли центъра на столицата, покрит с грозни рани – в мразовития и мъглив зимен въздух зловещо се открояваха изтърбушените и срутени скелети на правителствени и обществени сгради, които се намираха буквално на метри от жилищни блокове и постройки на чужди посолства... Трябва да го видиш, за да усетиш колко наис-тина отвратително е лицето на войната, особено в днешните уж цивилизовани времена…

Стоя си аз, чакам и се оглеждам за Братислав, който ми се описа като брадат със спортно облекло и раница. Хубаво, ама там, където се чакахме по същото време имаше още един-двама подобни – и те спортно облечени и те с брада и раници. Майтап си беше, когато отивах при тях и ги питах: "Извинете, Вие да сте Братислав?", а те учудено ми казваха, че не са. Както и да е, появи се моят човек с още един приятел и отидохме в една кръчма да пием бира. Сигурно е било забавно да ни слушат отстрани – говорехме си на балканска смесица от българо-английски и сръбски, но важното беше, че се разбираме. Те бяха много учудени как се свързах с тях и аз им обясних. Братислав ми рече: "А, аз като я търся тази "секретарица", никаква я няма, но явно ти имаш късмет." Говорихме си поне няколко часа

за най-различни работи. Сърбите се интересуваха от нашата организация, как провеждаме подготовката на нови членове, как и къде се ходи по дупки в България. Говорихме си и за това, че нашият клуб се готви за експедиция в Черна гора през 2002 г. Клубът СОБ бе получил поканата за балканската конференция и изяви желание да участва в нея. Моите събеседници проявиха интерес към карста в България и любопитстваха дали могат да дойдат у нас. Каквото можах им обясних, дадох им книжки като подарък за тях и за студентския клуб АСАК от Белград. Позволих си да ги поканя принципно да гостуват в България – може би на някой наш сбор или експедиция.

Отидохме и на тяхната сбирка в клуба, която се провеждаше точно тоя ден – вторник. Там се срещнах с петнайсетина момчета и момичета – имат си стая (отоплена!), където се събират, и която ползват заедно с алпийския клуб. Начинът на подредба на стаята за сбирки ми напомни близко наше минало – пейчици, където сядат хората от клуба, а отсреща, на по-високо място – бюро, където седи председателят – един вид йерархично разделение. За миналото ми напомни и факта, че в Сърбия броят на подготвящите се нови пещерняци е направо огромен - казаха ми, че само клубът СОБ обучава поне 20-30 човека годишно (естествено, от тях активни остават единици).

Показаха с гордост екипировката си – казаха ми, че разполагат с близо 1 км въжета, 29 пълни комплекта за проникване, наскоро бяха сменили пиезото на всички каски – и клубната екипировка се съхраняваше на едно място.

Накрая се обединихме около мнението, че сме близки съседи и трябва да си контактуваме по-често и по-активно. Разделихме се с надежда за общо експедиционно бъдеще и нови интересни срещи

ГОСТУВА НИ

Спелеоложкият отдел в Белград (СОБ)

Материалът е предоставен специално за годишника

Превод от английски: Магдалена Стаменова

The Speleological Department of Belgrade

(Summary)

The Speleological Department of Begrade was founded in 1959 as a specialized unit of Begrade Mountaineering Association. The activities of the club include teaching of new cavers, cave exploration, cave resque, ecological and educate intiatives. In his 43 years history the members of SOB have discovered and explored several hundred of caves in Serbia and Monte Negro. They took part in expeditions in Krimea, Ukraina and Gouffre Berger, France. The most members are students. You can contact in E-mail:sob@sob.org.yu

Спелеоложкият отдел в Белград (СОБ) е основан през 1959 г. като специализирано звено на Белградската планинарска организация. Той обединява хора, които са привързани към изследването на подземния свят – светът на пещерите. Оттогава дейността на СОБ включва разнообразни аспекти като : проучвателски, екологичен, образователен, туристически и насърчителен.

Изследователската дейност на СОБ се извършват на две нива:

1. Основно ниво – разбиране и изясняване на морфологичните и хидрологичнте характеристики на спелеоложките обекти, като се определят размерите на обектите и тяхната техническа трудност.

2. Специализирано ниво – включва специализирани спелеоложки дисциплини, като: спелеоклиматология, спелеобиология, спелеопалеонтология, спелеоархеология и туристическа спелеология.

Проникването в спелеоложки обекти се осъществява чрез разнообразни техники: хоризонтално катерене (т.нар. “прекаьне”), “Абзейл”, катерене със стълби, “ДЕД” техники, пещерно гмуркане и др. По време на проучването на обекта понякога се натъкваме на стеснения, почвено-глинени сифони и блокажи, които трябва да се отпушат, разширят или прокопаят. Подземните езера се преминават чрез лодки или плуване с неопренови костюми . В пещерите е обичайно сифони. СОБ има професионален и специализиран екип за пещерно гмуркане, който от много години си сътрудничи с известен френски подводен екип. Нашите пещерни водолази са се проявили с гмуркане в бездните на Бока Которска (Сплия, Гурдик, Сопот, и т.н.) в изворите на Сърбия (изворите Млава, Крупач близо до

Ниш, Кравлйе и т.н.), в сифоните на Черианската пещера, пещерите Богодина, Ветрена дупка и Вражи фирови и т.н)

През 43-те години съществуване на СОБ нашите членове са открили или изследвали няколкостотин спелеоложки обекти в Сърбия и Черна гора, сред които са: Ресавската пещера, пещерната система Усачки (където са намерени останки от Ursus speleus), пещерата Богодина (най-дългата пещера в Сърбия – над 7.5 км), Дубасница (най-дълбоката пещера за сухата спелеология в Сърбия –247 м), Ракин понор (най-дълбоката пещера в Сърбия – 285 м, заедно с –29 м сифон на дъното), Серджанска пещера, Яма на Ветреним брдима (най-дълбоката пещера в Югославия –897 м), обекти около Бока Которска (сред които е най-дългата водна пещера в Югославия със сифон дълъг 450 м в едната посока), обекти в Дурмитор, Орджен и в Източна Сърбия. Освен това, СОБ е взел участие в изследването на пропасти в Крим, заедно с руските спелеолози, както и в проникването в най-дълбоката по това време пещера в Европа – Берге във Франция (-1100 м).

Напоследък СОБ започна изследването на изкуствени подземни обекти за нуждите на института за консервация на културни паметници. Досега ние сме завършили изследването на Белградската крепост и нейните околности, каналите около римските кладенци, коридорите под Петроварадинската крепост и т.н.

Образователната функция на СОБ се осъществява чрез обучение и тренировки на нови членове на клуба. Обучението включва практически тренировки по спелеоложки техники, запознаване с карста и неговите феномени, микроклимат на пещерите, животинския свят в пещерите, история на спелеологията,опасности в планините, лагеруване, първа помощ, ориентиране, необходима екипировка за дейности на открито и методи за екипиране на пропасти.

Още с основаването си СОБ организира почти всяка година спелеоложки курсове за нови членове не само в Белград, но и в други градове в Югославия. Цялостното обучение се състои от две фази:

А.Начален курс за степента помощник-спелеолог; този курс предоставя елементарни знания за практикуване на спелеология. Курсът е завършен, когато кандидатът премине теорията (устен изпит) и практика .

Б. По-висши курсове за степените спелеолог и спелеолог-инструктор, което изисква дългосрочен опит. Тези курсове се провеждат под наблюдението на Комитета по спелеология на Сръбската планинарска асоциация.

Покрай основните спелеоложки техники, в СОБ се изучават и развиват техники за спасяване в сътрудничество с Екипа по планинско спасяване и други планинарски организации. Ние си сътрудничим с югославската армия и Екипа за гражданско спасяване. Този курс се състои от практическо обучение за спасяване на застрашени хора от високи и срутени сгради.

Екологичният аспект на дейността на СОБ включва формирането на пряка връзка между природата и нейните почитатели. Най-голямо внимание се обръща на това да не се нарушава околната среда, особено да не се застрашава флората и фауната. Туристическото подреждане на пещерите трябва да бъде организирано така, че да не променя микроклимата и специфичната среда на пещерите, като се обръща внимание на това да не се позволява на туристите да пишат по стените, да замърсяват и да чупят пещерните образувания. Нашата цел е да оставим всичко точно така, както е било преди ние да дойдем.

Резултатите от проучванията, под формата на дневник, написан или обработен, представят документацията на всеки обект, който включва план и описание на обекта, данни относно разположението му, хидрогеографско състояние, температура, живи организми и снимки, диапозитиви, и т.н. По време на отминалите 43 години, СОБ е събрал значителна по обем библиотека от диапозитиви, която съдържа около 20 000 диапозитива (17 CDs). Тези данни са представяни на научни срещи и на симпозиуми по карста, геологията, хидрогеологията, на лекции и изложби. За популяризиране на спелеологията най-важната роля имат медиите, но е важно и провеждането диапозитивни прожекции и направата на пропагандни материали (като чаши, тениски, значки, календари и т.н.). По-голямата част от членовете са студенти.

По-важни изследвани обекти:

Дълги пещери: Vrazji fivori cave, Черна гора-11 850 m.- най-дългата в Югословия
Bogovinska cave, Сърбия - 7 500 m - най-дългата в Сърбия
Usacki cave system, Сърбия - 6200 m

Сифони: Ljuta spring, Kotor,Черна гора - - 106 m
Kropac spring, Nis, Сърбия - -86 m/170 m - най-дълбокия в Сърбия
Estavela Gurdic, Kotor, Черна гора - -50/450 m - най-дългия в Югославия

ПРОУЧЕНИ И КАРТИРАНИ ПЕЩЕРИ ПРЕЗ 2001 Г.

ВРАЧАНСКИ ПЕЩЕРЕН РАЙОН (203)

"Камината", гара Черепиш, Врачанска обл.

Синоними: Пещера "Черепиш"№176
Рег.№1488 , Код 203 151
Дължина: 123.59 м Денивелация: +27 м Площ: 146 м^2 Обем: 340 м^3
Местонахождение:

Намира се на 1.1 км ЮИ от ЖП гара Черепиш, Вр.обл. в местността Манастирище, масив Шишманица в южната периферия на Ржана планина, Западен Предбалкан. Според класифицирането на пещерните райони в България (по В. Попов) попада във (203) Врачанския пещерен район в згориградския карстов подрайон.

Достъп:

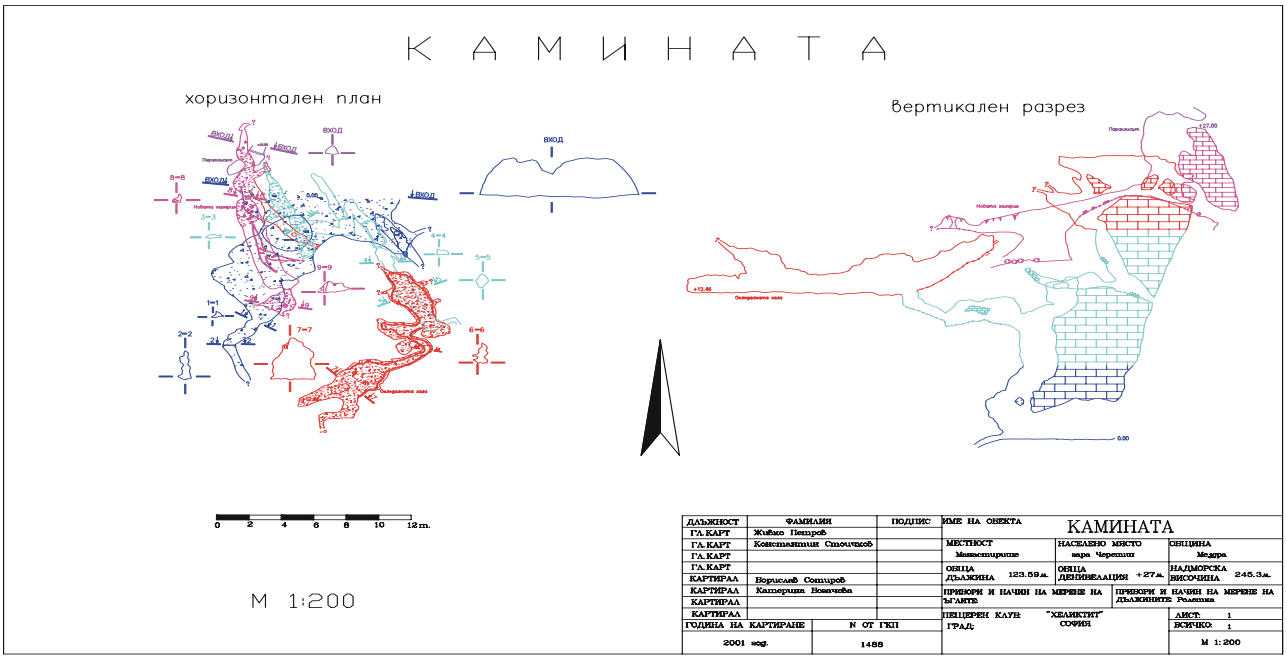
Изходен пункт за достигане до пещерата е ЖП гара " Черепиш". От нея по асфалтирана алея, а после по стъпала се достига до шосето София- Мездра. Тръгва се в посока гр. Мездра , като се подминава Черепишкото ханче. Пътят преминава последователно през два тунела На 50-100 метра след втория тунел вляво пътят е подзидан с подпорна подпорна стена с височина 1.5 м. От нея надолу се отделя стръмна обрасла с храсти пътека, която в отделни участъци се движи по сипей. Слиза се до нивото на река Искър. Вляво и вдясно противоположно на посоката на слизане се разкриват високи скални венци. В края на левия венец в основата на баражиран сипей се открива входът на Черепищката пещера (632 м). Пещерата "Камината " се намира на десния скален венец. Нейният широк вход лесно може да бъде забелязан. Той се намира близа до мястото, където реката мие основата на скалата.

Описание:

Пещерата има два входа. Долният се разкрива в основата на висок скален венец – речна тераса на р.Искър T_o – 0.6 до 3-5 м.. Надморската му височина е 245.3 м. Той има размери 9.70 на 3,20 м и е ориентиран на северозапад. Горният вход на пещерата е достъпен единствено с въже. Той се намира почти на върха на венеца на 27 м по-високо от долния вход на речна тераса T_2 - 18-25 m., където надморската височина е 272.3 м.

След долния вход се попада в изцяло осветено широко преддверие. Подът е покрит с пръст и изсъхнал овчи тор. Предверието се разделя на две части. Лявата част продължава да е широка до 11 метър, след което следва тясна възходяща галерия. Тя преминава в непреодолима пукнатина. На третия метър таванът на преддверието преминава в широк комин, висок десетина метра. Дясната част е по- къса, като на 4 метър преминава в непреодолима пукнатина , зарита с наслаги. На три метра над пукнатината се забелязва тесният отвор на комин. До него се стига чрез изкачване " на класика". Стъпва се на зацепен в теснината камък. Нагоре следва комин с височина 7 м , който се преодолява на камина. На 3 метър има удобна площадка, а втората част от отвеса е по- трудна за изкачване. Излиза се през широк отвор на разклон. Вляво се отделя галерия с песъклив под. Преминава се през стеснение и след като галерията стане възходяща се достига до ново стеснение. Попада се в уширение, където галерията пак се разделя. Направо тръгва широка и висока възходяща галерия, която задънва в наслаги. В лявата страна на уширението, след като се премине през образувания и скална халка, се попада в тясна меандрираща галерия, която прави завой под прав ъгъл и след кратко стеснение отвежда в малка зала. Подът на залата е покрит с изсъхнали образувания и наслаги. В лявата част на залата се отделя тясна s- образна галерия, в която има перспективи за продължение. За да се проследи цялата пещера, от върха на първия комин (разклона) се тръгва на дясно, като се прави траверс над него. Излиза се на уширение, от което се тръгва по възходяща галерия. . Тя води до тесняк с размери 0.80 на 0.40 м. Следва разширение и нов тесняк с още по- малки размери. Попада се на галерия със сипей. Той отвежда до тесен прозорец, от който се вижда светлина. Вляво тръгва почти отвесна възходяща галерия, покрита със сипей от едри камъни. Излиза се във възходяща заличка и отново се тръгва по тясна възходяща галерия, която отвежда във висока осветена заличка, наречена "Параклиса". На върха на залата е вторият вход на пещерата, който представлява прозорец, разположен на 27 м над долния вход. До него се достига чрез катерене на класика и камина (**да се внимава** !). В лявата част на залата, след като се преодолее тесняк се попада на върха на меандър, който отвежда в малка зала с блокаж и красиви образувания. В срещуположната на тесняка страна на залата след пропълзяване може да се достигне още един тесен прозорец.

Пещерата “Камината” се развива по вертикални пукнатини, като на различни нива се проследяват

Геология и тектоника: Пещерата е образувана в горнокредно-долноюрски варовици (Сливнишка свита) . Варовиците са сивобели масивни биокластични и биоконструирани. Дебелината им в раиона на пещерата е наколко десетки метра. Наклонът на пластовете е 70 градуса. Развитието на пещерата е контролирано от Отделовския отсед, които отделя Стара планина от Предбалкана.

Зоология: Специални проучвания не са правени. Забелязани са единични екземпляри от прилепи - видов състав неидентифициран.

Етимология: Името е дадено от първите изследователи въз основа на двата характерни комина в привходната част, които са преодолими с катерене на камина.

История на проучването:

Пещерата “Камината” е изследвана от пещерняците на СПК “Академик” , София, през 1976 г. Картирана е на 18 април с.г от П.Нейковски. Кратко описание за обекта е публикувано през 1982 г. в поредицата от книжки на Малка туристическа библиотека- "Черепиш", с автор Панайот Нейковски, изд. "Медицина и физкултура", София, с.26-27. По съществуващите данни дължината денивелацията на пещерата "Камината" са съответно 22 и 4 м. Пещерата е цялостно изследвана и картирана през 2001г. от пещерняците на ПК ‘Хеликтит”, София , К. Стоичков, Ж. Петров. В картировката са участвали и Б. Сотиров от СПК “Академик” и К. Богачева от ПК “Витоша”.

“Хралупата” (Шамиловата) 180, гара Черепиш, Врачанска обл.

Дължина 26 м Денивелация + 6.30 м

Местонахождение и достъп

Пещерата “Хралупата” се намира на десния географски бряг на р. Искър непосредствено преди ЖП гара “Черепиш”. Според районирането на пещерите в България (по В. Попов) обектът попада във Врачанския пещерен район (203), Сгориградски пещерен подрайон.

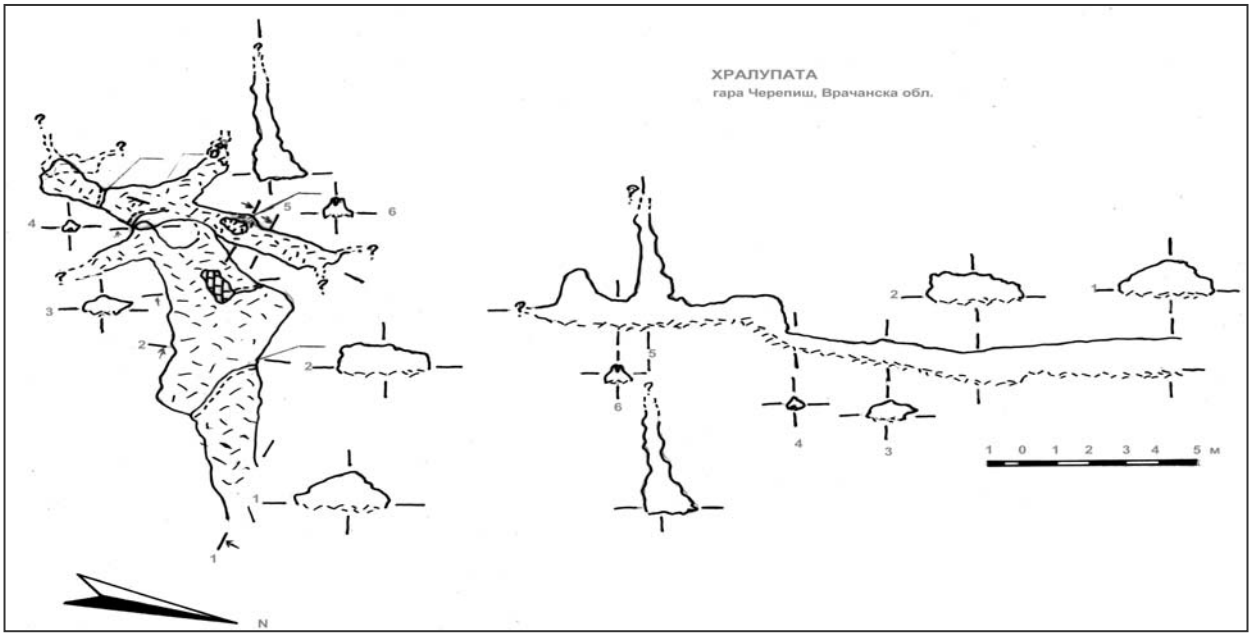
Описание:

Входът на пещерата отстои на около 10-15 м преди да започне перонът на гарата и на 5м вдясно. Той се разкрива в основата на нисък скален венец и има северозападно изложение. Неговата форма е полуелипса с размери 2.70 ширина и 1.20 м височина. Непосредствено след него следва ниска галерия, която след 5м довежда до уширение. Подът е покрит с пръст и глина и в уширението се търкалят безразборно боклуци, внесени вероятно от животни. От това място напред тръгва възходяща галерия, която постепенно преминава в преса. Достига се до тесняк с размери 0.50 на 0.50 и триъгълна форма. След като теснякът се премине се попада в галерия с равен глинест под и няколко разклонения, които преминават в тесняци, перспективни за продължение. Таванът се вдига и може да се върви изправен. Подминава се комин с приблизителна височина 5 м и евентуално продължение. Следват още 3м и галерията преминава в тесняк, зарит от наслаги. Вдясно от него има друг тесняк. И

двете места са перспективни. Частите зад първия тесняк не са подробно изследвани. Общата дължина на пещерата е 26 м и денивелация + 6.30 м.

История на проучването:

Първоначалната карта на пещера "Хралупата" е до първия тесняк, а дължината й е 11 м. На 29.11. 2000г теснякът е разкопан, като дължината на пещерата нараства. Подробното й прекартиране е направено на 30. 11. 2000 г. от Ж. Петров, ПК "Хеликтит", София. Описанието е на К.Стоичков.

Гьозова яма , с.Миланово, Софийска обл.

Рег.№ 4683 **Географски координати**: **N 43°08' 30.49" E 23° 26' 15.98"**

Синоним: Иманярската пропаст

Дължина: 20 м. Денивелация: - 43 Площ на пещерата : ~ 48 м^2 Обем : 289.30 м^2

Местоположение:

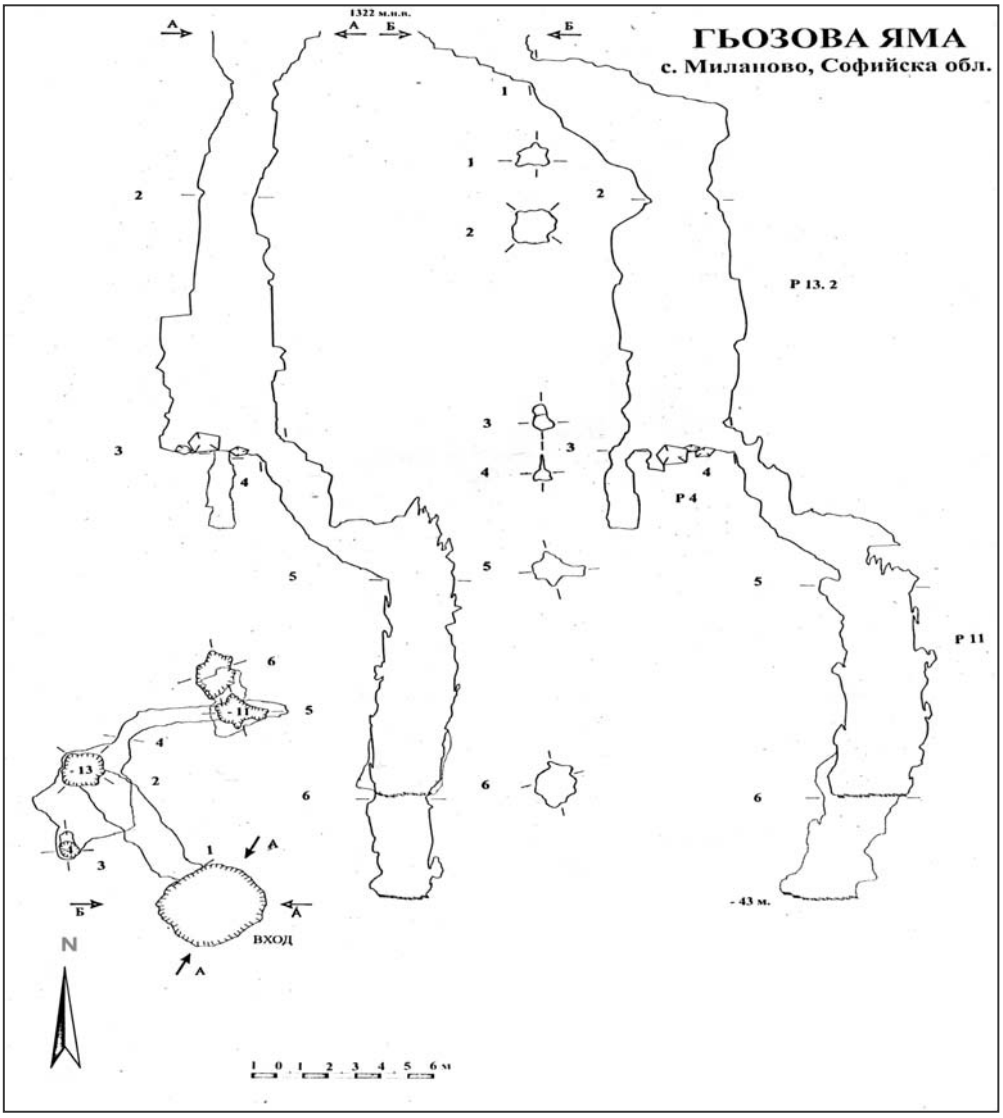
Намира се на 4.2 км. СИ от с.Миланово в местността "Конярника" в С подножие на вр. Мечитите (1387.2 м.н.в) намиращ се в Бегличкия дял на Врачанска планина, Западна Стара планина.

Според районирането на пещерите в България (по Попов) обектът попада във Врачански пещерен район (203), Лакатнишки подрайон.

Достъп: Изходен пункт - с.Миланово. Първоначално се тръгва по стария път за гр.Враца, като се следи лентовата маркировка към х.Пършевица. Достига се каптажът над селото, откъдето пътеката се изкачва по склона на Раненски рът, преминава по заравнената му част и се присъединява към стария калдаръмен път от Миланово за гр.Враца. Продължава се по него, за да се достигне пряката пътека за местността Корита. Тя е маркирана и се отделя вляво, 150 м преди достигането на каменния мост над т.нар Говежди дол. Пътеката минава покрай кошарите в посочената местност и отново извежда на пътя за Враца.

Върви се по него, като завоите се секат по преки пътеки. Пътят достига седловина и преминава от С страна на билото. След около 1 км. се преминава покрай валог , вляво ,с руини от къща. Продължава се около 300 м и се достига до друг подобен валог със стръмен Ю склон , на който има малка букова гора. Тя се заобикаля от З за да се достигне до голяма купчина от камъни и пръст , зад която се разкрива и входа на пропастта.

Описание:

Надморската височина на входа е 1322 м. Той се разкрива в дъното на малък склонов вртоп, разкопан от иманяри. Изкопът е дълбок 2.60 м. и е достъпен от западния му край, по стъпала, изкопани в пръстта. Входът на пещерата е с размери 1.30 м. на 1.30 м. и е ориентиран на изток. След него се попада в широка низходяща галерия, която отвежда в отвес с диаметър в горната част 1.80 м и дълбочина 13.2 м. Галерията и отвесът са оборудвани от иманярите посредством дървени стълби, площадки с парапети, които представляват поразителна гледка. В горната част на отвеса се забелязва голям бараж, който подпира огромен сипей, висящ над него. Дъното на отвеса представлява зала с размери 6 х 5 м с няколко големи скални блока в средата. В западния й край се отваря тесен отвес, дълбок 4 м. На дъното му има голям автомобилен резервоар, оставен от иманярите.Точно в противоположния, източен край на залата под калцитни натеци се разкрива тесен вход (1.2 х 0.60 м) на силно низходяща, почти отвесна галерия. След 4 м наклона на галерията става 45 градуса. Придвижването е по диаклаза, запълнена с глина и камъни, баражирани с дървени подпори. Тази къса галерия отвежда до върха на отвес, дълбок 11м. Отвесът е широк и удобен за спускане, а стените му са покрити с красиви натечни образувания.

Попада се в низходяща зала с глинест под. В залата под отвеса се забелязват дълги дървени пръти, по които вероятно иманярите са слизали. От дъното на отвеса се слиза още 4 м по наклон и се достига до затлаченото с наслаги дъно на залата. От него стърчат върховете на 3-4 кола с голям диаметър. Вероятно пропастта продължава в дълбочина. Срутване на иманярски бараж в момента пречи за проникване в дълбочина.Пропастта е изключително опасна за проникване. Причини за това са голямото количество пръст и камъни, баражирани с нестабилни дървени конструкции. Като цяло пещерата е влажна, дъното й е изключително кално. В нея биоспелеоложки и климатични изследвания не са извършвани. Нейната дълбочина е -43 м ,при което тя се нарежда сред най-дълбоките пропасти на Милановското плато.

Геология и тектоника:

Пещерата е образувана в слоисти варовици от Бабинската свита със среднотриаска възраст (аниз), изграждащи Соколецката антиклинала.

Техническо описание:

Основно и дублиращо закрепване се организират на скални халки в дясната част на привходната галерия . Слизането в първия отвес (-15 м) се извършва по иманярските стълби като въжето се използва само за самоосигуровка Спускане на рапел не е възможно. Основното и дублиращо закрепване за проникване в тясната , силно низходяща галерия се организира над входа й на натечни образувания. Междинно прехвърляне се организира на спит , който е забит на дясната стена на низходящата диаклазна галерия на 4.5 м. под началното закрепване. Последният 11-метров отвес е в камбана. Той се екипира на естествени опори върху голям калцитен натек. Да се внимава ! Някои от тях са нестабилни. Между тези две закрепвания е желателно да се сложи амортизиращ възел. Отвесът е широк и удобен за спускане. Внимание! По хода на цялата пропаст има много голяма опасност от падащи камъни .

Необходим инвентар:

70 м въже, 5-6 примки, 5-6 карабинера, 1 планка, 1-2 протектора.

История на проучването: Пропастта е разкопана от иманяри, които работят в района от няколко години. Открита при теренен обход , по сведения от овчаря Мито Гьозов от с.Миланово, от А. Жалов , М. Стаменова и К. Стоичков по време на клубна експедиция на ПК " Хеликтит"- София, на 22.07. 2001г. Първото спускане до залата под входния отвес извършва А. Жалов като установява, че пропастта продължава с тесен отвес. Пропастта е детайлно изследвана и картирана на 11. 08. 2001г от К.Стоичков, К. Дикански, К. Касабов и М. Стаменова, членове на ПК "Хеликтит", София. Описанието е на К.Стоичков и А.Жалов.

Кобилина дупка 1, с.Миланово, Софийска обл.

Рег.№4707 **Географски координати: E 23° 28' 05.5'' N 43° 08' 07.7''**

Дължина 60,80 м Денивелацията 21,90 (-10.40, + 11.50)м

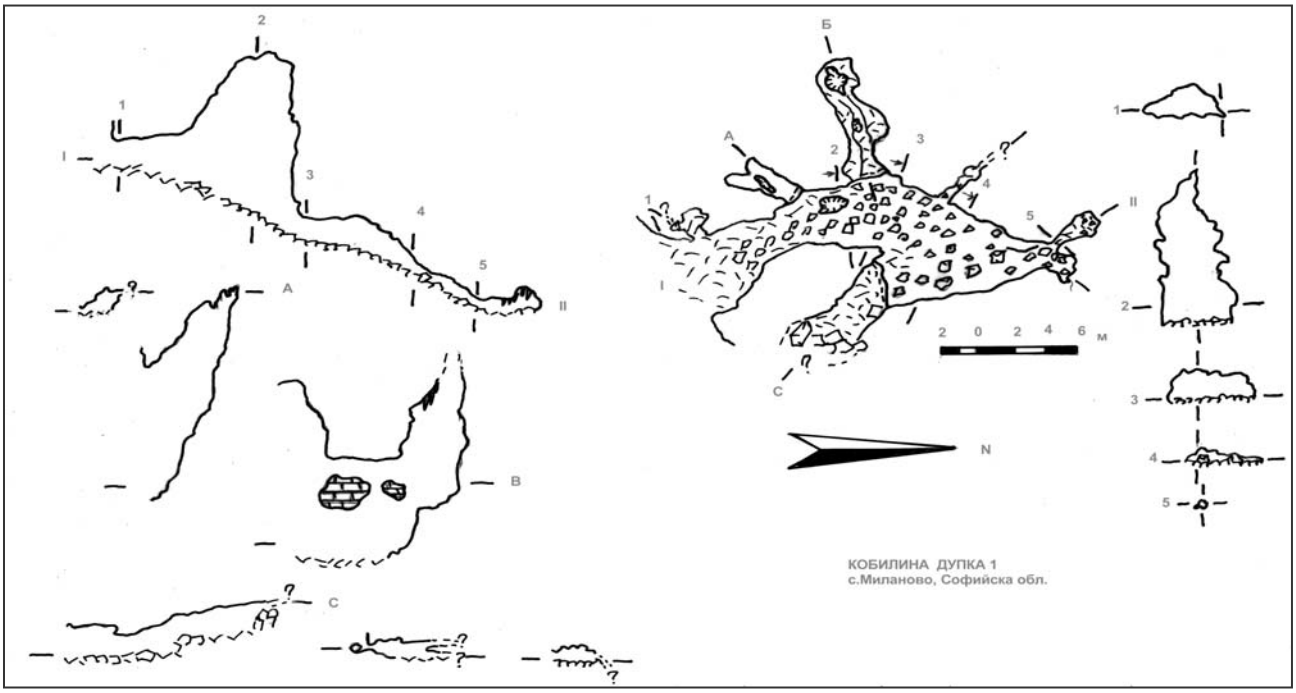
Местонахождение : Намира се И-СИ от с.Миланово и ЮЗ от с. Оплетня, на върхната част на Кобилини стени в Ю периферията на Бегличка могила, Врачанска планина, Зап.Ст.планина. Според районирането на карста (по В.Попов) попада в район 203, Врачански подрайон**.**

Достъп:

Изходен пункт - с.Миланово. Първоначално се тръгва по стария път за гр.Враца като се следи лентовата маркировка към х.Пършевица. Достига се каптажът над селото, откъдето пътеката се изкачва по склона на Раненски рът, преминава по заравнената му част и се присъединява към стария калдаръмен път от Миланово за гр.Враца. Продължава се по него, за да се достигне пряката пътека за местността Корита. Тя е маркирана и се отделя вляво, 150 м преди достигането на каменния мост над т.нар Говежди дол. От кошарата се тръгва по зимната маркировка за х.Пършевица , изкачва се вр.Мечитите и се поема по билото до достигането на вр.Шилигарника(1385 м). Изкачва се въха и се продължава на И към добре забележимия паметник на загинал от гръм турист. Върви се към вр.Бегличка могила в близост до ръба на скалните откоси образуващи Кобилините стени. Вляво остава конусът на вр.Пършевица и се отделя черен път, водещ до местността Локвите и хижа "Пършевица", който заобикаля от С голям валог с няколко вртопа След поредно изкачване се достига до равната част на характерен скален нос (ребро) с отвесни стени. По-нататък венецът се вдлъбва в платото, като образува своебразна подкова последвана от ново скално мостче и втора скална подкова. Входът на пещерата се намира в основата на венеца образуващ първият скален нос.

Описание:

Входът на пещерата се разкрива в основата на последния скален венец на характерно ребро в местността Маркови откоси (Кобилини стени). Размерите на входа са : широчина 5м и височина 2.20м.Той е ориентиран на югоизток и има приблизително триъгълна форма. От него тръгва широка низходяща галерия, покрита с дребни камъни. На 4 метър се попада в обширна зала, висока приблизително 12-15 м. От нея вляво се отделя силно възходяща, дълга 14 м галерия. Тази галерия е разделена на две от преградна основна скала като дясната част има по- голям наклон. За изкачване е удобна лявата част, която се развива стъпаловидно нагоре. На върха си тези две части на галерията се свързват чрез прозорец в преградната скала. Галерията завършва с множество изсъхнали образувания и калциран блокаж. На 11 метър по основната ос на пещерата таванът на залата рязко се снижава и достига височина 1м .На това място вляво се отделя нова галерия. На 7 метър тази галерия е препречена от праг, висок 3,30 м.След изкачване на класика се попада на разширение. Във височина се забелязва комин, висок 10- 12 м, чиито стени са покрити с изсъхнали натечни образувания. Над галерията, обратно в посока на голямата зала се отваря късо горно ниво, дълго 4,60 м, което отвежда на балкон в лявата страна на залата. Височината от пода е 5,60 м. След 11 метър пещерата продължава да се развива низходящо, като този път в дясно тръгва широка галерия, дълга 7 м.

Тя опира в блокаж. Вероятно блокажът има връзка с блокажа в Кобилина пещера 2, която се намира в непосредствена близост и не е проучена изцяло. На 17, 10 м от входа по основната галерия на пещерата се достига до стеснение, където височината става 0, 70 м. На това място подът е покрит с голям сипей от едри каменни блокове, които преграждат дясната част на пещерата. Вляво, зад няколко големи скални блока се забелязва пукнатина, която в долната си част е проходима. Тя отвежда до малко оширение , затлачено с глина. навътре пукнатината става тясна и непроходима. След стеснението на 17 метър галерията постепенно се стеснява и след около 5 м задънва в непреодолим блокаж. Оттук вляво продължава къса и тясна галерия, която отвежда до оширение с красиви, но малко на брой образувания. Това е и краят на пещерата. Интересна е и нейната морфология. По образуване тя се развива междупластово, а страничните й галерии са образувани пукнатини на отсядане и вероятно опират в близост до повърхността. Големият сипей, който се проследява през централната й ос запушва пътя за проникване в дълбочина, а разчистването му би било доста трудоемко. Интересен факт са големите калцитни образувания и повлеци по стените на коминте и на голямата зала. В климатично отношение пещерата представлява студен чувал. Температурата в дънните части е с няколко градуса по- ниска от тази на входа и високите части на разклоненията. Общата дължина на пещерата е 60,80 м, а денивелацията -10.40, + 11.50. Биоспелелеологични изследвания не са извършени. Известна перспектива за продължение има в блокажа на дясното разклонение, където тя може да се свърже с Кобилина пещера 2. Интересен факт е , че пещерата се развива в посока голям валог, намиращ се на около 200 м на платото над скалните откоси.

История на проучването:

Пещерата е открита случайно по време на теренен обход в района на Кобилините стени на 20. 10 2001 от А. Жалов, М. Стаменова,.К.Стоичков от ПК “ Хеликтиит”- София, и К. Богачева ПК “ Витоша” София. Интерес буди фактът, че въпреки големия си вход в нея не са забелязани следи от човешко присъствие, както и номерация за картировка. Поради липса на време е проследена само основната галерия. Детайлното изследване и картиране са извършени на 10. 11. 2001 от А. Жалов, М.Стаменова, К .Стоичков ПК “ Хеликтит”, София. Описанието е на К.Стоичков и А.Жалов.

Соколецка пещерата, вр.Соколец, с.Миланово, Софийска обл.

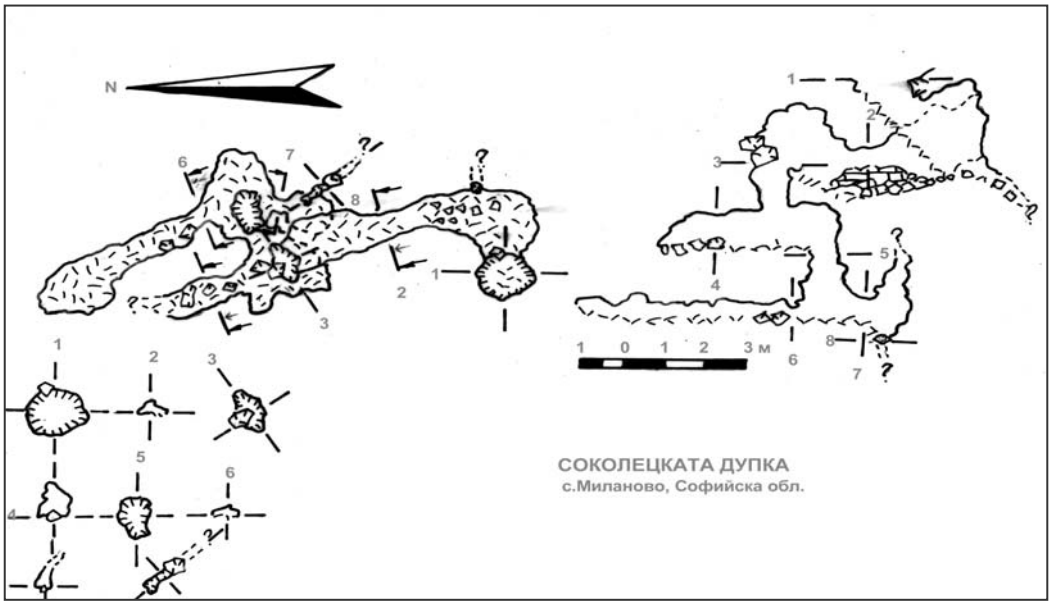
Рег.№ 4706 Географски координати: E 23 º24' 07.6'' N43º 08' 41.4''

Дължина 22,90 м Денивелация -8 м

Местоположение: Намира се С от с.Миланово, на 750 м ЮИ от вр.Соколец (1372.9) от Бегличкия дял на Врачанска планина, Зап.Стара планина. Според районирането на карста (по В.Попов) попада в район 203, Врачански подрайон.

Достъп: Изходен пункт - с.Миланово. Първоначално се тръгва по стария път за гр.Враца като се следи лентовата маркировка към х.Пършевица. Достига се каптажът над селото, откъдето пътеката се

изкачва по склона на Раненски рът, преминава по заравнената му част и се присъединява към калдаръмения път за Враца. Пряката пътека за м.Корита се отделя, вляво малко преди достигането на каменния мост над т.нар Говежди дол. Пътеката извежда вдясно от кошарите в посочената местност. На около 50 м Ю от кошарите се тръгва по пътека водеща към седлото наречено Промка. След излизане на седлото се поема по СЗ склон. След изкачване се изминава ок.1км. за да се достигне група дървета разположени околовръс на плитък вертоп, даващ начало на пещерата.

Описание: Входът на пещерата се разкрива в периферията на обрасъл с храсти вертоп на платото източно от връх Соколец. Надморската височина е 1332 м. Той има югоизточно изложение и размери 1,30 на 1.50 м. След провирането през входа се слиза в къса низходяща галерия, която отвежда в уширение ,на дъното на което има пукнатина, запълнена със скални отломъци. Тръгва се вляво (в южна посока) като се преминава през стеснение с размери 0.60 на 0.40 м. На това място се усеща силно въздушно течение. След стеснението се попада в ново уширение, което завършва с отверстие на праг, дълбок 2,50 м, над който неприятно висят няколко зацепени камъка. Прагът е преодолим на камина и отвежда на широка площадка. Вляво се отделя ниска галерия, която след три метра опира в блокаж. От площадката напред се достига до входа на нов праг, висок 2 м, също преодолим на камина. От неговото дъно се отделят две галерии, които се развиват в противоположни посоки. Лявата е по- дълга (4 м) и след преминаване на преса се стига до глинена тапа. Ако се тръгне по дясната галерия, след провиране през цепнатина се попада на низходящо уширение , на дъното на което тръгва непродолима тясна цепнатина, запушена в дясната си част от блокаж. На това място има перспективи за продължаване на пещерата, въпреки че силното въздушно течение изчезва още при площадката на първия праг. Вероятно то идва от тесни процепи в блокажите, които се забелязват на различни нива в пещерата. В нея почти не се забелязват вторични образувания, а в привходните части скалата е доста изветрена. Въпреки малките си размери (денивелация -8 и дължина 22,90 м) има голяма вероятност Соколецка яма да продължи в дълбочина. Индикатор за това е силното въздушно течение, което се усеща на входа.

История на проучването: Картирана на 21. 10 2001 от членовете на ПК " Хеликтит"- А. Жалов, К. Стоичков и М. Стаменова и на ПК "Витоша"- К. Богачева. Описанието е на К.Стоичков и А.Жалов.

Дендритна пропаст, с.Миланово, Софийска обл.

Рег.№ 4682 Географски координати: E 23º 24' 56.8'' N 43º '34.8''

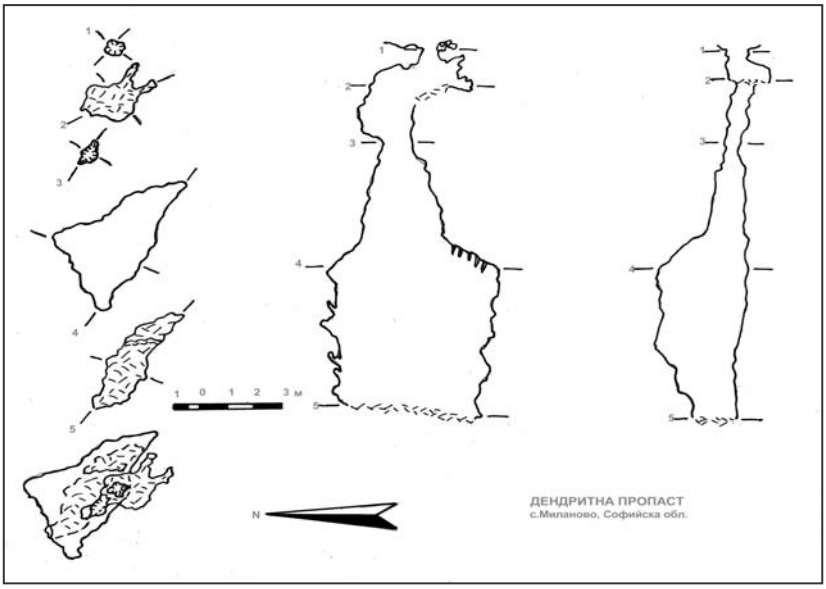
Денивелация -16.20 м Дължина 7.60 м

Местоположение: Намира се на ~ 4,6 км. ЮИ от с.Миланово, на ~ 475 м. И-СИ от вр.Лиса могила (1231 м.н.м.) и ~125 м З- ЮЗ от върхната част на скалните откоси Зли стени в Бегличкия дял на Врачанската планина, Зап.Стара планина. Според районирането на карста

(по В.Попов) попада в район 203, Врачански подрайон.

Достъп: Изходен пункт - с.Миланово. Първоначално се тръгва по стария път за гр.Враца като се следи лентовата маркировка към х.Пършевица. Достига се каптажът над селото, откъдето пътеката се изкачва по склона на Раненски рът, преминава по заравнената му част и се присъединява към калдаръмения път за Враца. Пряката пътека за м.Корита се отделя вляво, малко преди достигането на

каменния мост над т.нар Говежди дол. Пътеката минава покрай кошарите в посочената местност и отново извежда на пътя за Враца. Продължава се по него, като завоите се секат по преки пътеки. Пътят достига седловина и преминава от С страна на билото. След около 100 м се поема вляво по землен път. Върви се по него в посока С-СЗ без да се правят никакви отклонения . След около 1,7 км пътят достига до голям валог (Бръмчов валог), преминава през ниската му част и тръгва по С склон на т.нар Лиса могила (1213.6 м.н.в.). Движението по него продължава до достигането на характерен вртоп вляво със скалист западен склон. Поема се на СИ и след около 170 м се достига равна полянка в периферията на букова гора. В И край на полянката, на самата граница на гората, се разкриват скални блокове спускащ се надолу склон. Входът на пропастта се намира сред блоковете на около 10-15 метра от края на поляната.

Описание: Входът на Дендритната пропаст се разкрива в югозападната част на голям склонов вртоп в м. Бръмчов валог на 1155 м.н.в. Той има размери 0,60 на 0,80 метра и приблизително кръгла форма. Около него в безпорядък са пръснати големи скални блокове и кари. След спускане на камина от 1,80 м се попада на широка площадка, покрита с пръст и дребни камъни. От нея в северозападна посока се разкрива тясното отверстие на отвес , дълбок 13,80 м. Първите три метра от този отвес са неимоверно тесни, а стените му са покрити с множество малки дендрити. След това отвесът се разширява и се попада на дъното на неголяма зала с размери 5 х 2 м и денивелация 0,60 м. Дъното е покрито с дебел пласт глина, а по стените се забелязват повлеци и красиви образувания. Общата денивелация на тази пропаст е -16.20 м и дължина 7.60 м В нея не са извършвани биоспелеологични и климатични измервания.

Техническо описание: Основно и дублиращо закрепване се организират на дървета близо до входа. Първите 1,80м до площадката се слизат на камина. След това въжето се използва за осигуровка в подхода към отвеса. На 2.30 м. по- надолу се организира междинно прехвърляне на скална халка. Поставя се лентова примка, а на карабинера при възела на въжето - престилка. Началната част на отвеса е покрита с множество малки и остри дендрити и (да се пази въжето). Следва 11 м рапел до стената в сравнително широк отвес.

Необходим инвентар: 25-30 м. въже, 3 бр. примки, 3 карабинера, 1 престилка или протектор.

История на проучването: Дендритната пропаст е открита на 15. 07. 2001 г от А. Жалов след разместване на скални блокове, закриващи входа на пропастта. Изследвана и картирана на 21.07. 2001г. по време на клубна експедиция от К. Стоичков, К. Касабов, П. Константинов и Г. Димитров, членове на ПК “Хеликтит”. Наречена е Дендритната пропаст, поради наличието на голямо количество остри дендрити, покриващи тясната начална част на отвеса, които са твърде неприятни за спускащите се в пропастта пещерняци и най- вече за тяхното облекло. Описанието е на К.Стоичков и А.Жалов.

Търсова дупка, с.Лютаджик, Врачанска обл.

Рег.№ 4681 Географски координати: E 23º26'33.5' N 43º 09'18.2"

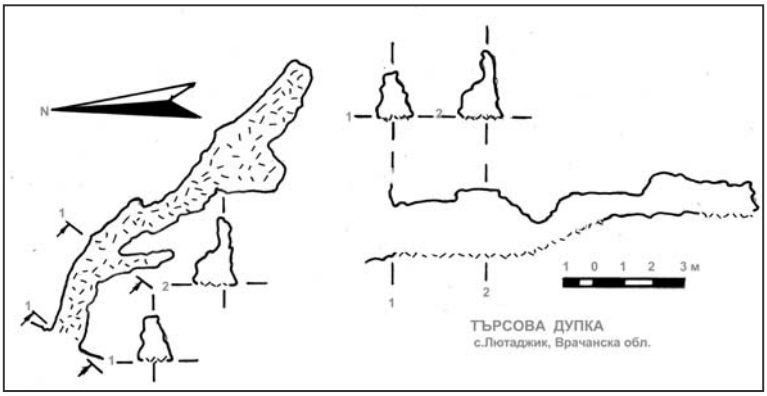
Дължина -14,4 м Денивелация - +1,5 м

Местоположение: Намира се ЮИ от с.Лютаджик, С от вр.Соколо (1285.7 м.н.в), намиращ се в Ю

част на Бегличкия дял на Врачанска планина, Зап.Ст.планина. Според районирането на карста (по В.Попов) попада в район 203, Врачански подрайон.

Достъп: Изходен пункт - с.Миланово. Първоначално се тръгва по стария път за гр.Враца, като се следи лентовата маркировка към х.Пършевица. Достига се каптажът над селото, откъдето пътеката се изкачва по склона на Раненски рът, преминава по заравнената му част и се присъединява към калдаръмения път за Враца. Пряката пътека за м.Корита се отделя вляво малко преди достигането на каменния мост над т.нар Говежди дол. Пътеката минава покрай кошарите в посочената местност и отново извежда на пътя за Враца.

Продължава се по него, като завоите се секат по преки пътеки. Пътят достига седловина и преминава от С страна на билото. След около 800 м, вляво се отделя землен горски път. Първоначално той се спуска надолу, после преминава между два валога и навлиза в гора. Вляво под пътя се наблюдава дълбок валог. След това той минава през обширна поляна, навлиза в междухълмие и след подминаването поклай два валога вдясно се спуска на СИ. След около 250 м. се достига Ю край на т.нар. Търсов валог. Изминават се около 750 м. като движението става откъм З -ЮЗ му периферия и се следи границата с гората. След леко изкачване се достига скален ръб. Вляво е възвижението Зелена могила (1274.2 м.н.в.), вдясно- купола на вр.Соколо (1285.7 м), а напред се разкрива долината на Черна река. По трудно различима пътечка се тръгва вдясно, надолу покрай основата на скалата и след около 10-15 м се достига до входа на пещерата.

Описание: Входът е с надморска 1165 м, З изложение и има форма на изправена, удължена полуелипса. Височин 1.5; широчина при основата 1,4 м. Следва хоризонтална галерия със същите височина е широчина. На 4,5 м галерията се снижава и запазвайки широчината си става възходяща. Попада се заличка с дължина 4 м , широчина 2,5 и максимална височина 1,5 м. Подът по целия ход на пещерата е настлан с глина. По стените и тавана има изсъхнали вторични образувания- повлеци, дендрити, малки конусовидни и цевични сталактити. Обща дължина -14,4 м. Денивелация - +1,5 м Пещерата е образувана по вертикална пукнатина с посока ЮИ.

История на проучването: Открита на 2001 г. от М.Петков по време на експедиция на ПК" Хеликтит"-София и картирана от А.Жалов и П.Константинов от същия клуб на 21 юли 2001 г. Описанието е на А.Жалов.

Триъгълната пещера, с.Лютаджик, Софийска обл.

Рег.№ 4680

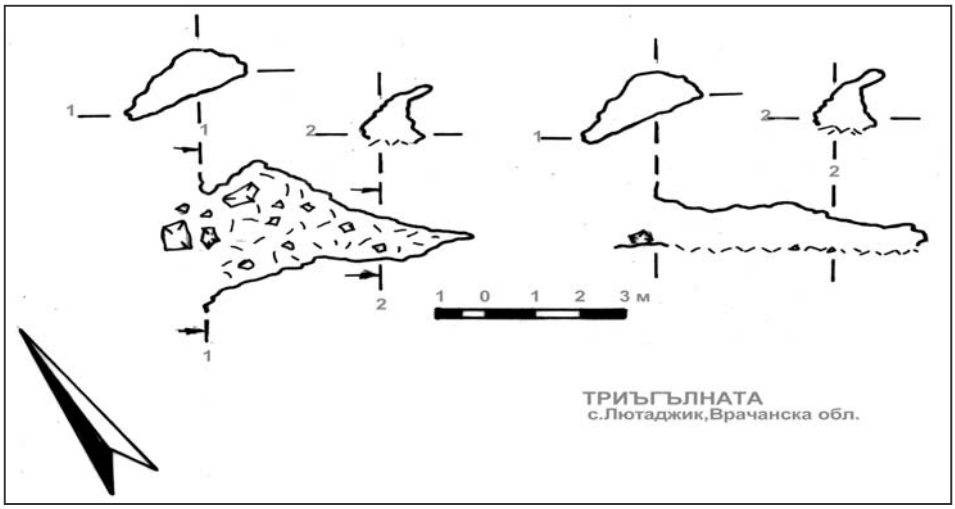
Дължина-11 м Денивелация- О.

Местоположение: Намира се ЮИ от с.Лютаджик в З подножие на вр.Соколо (1285.7 м.н.в), намиращ се в Ю част на Бегличкия дял на Врачанска планина, Зап.Ст.планина. Според районирането на карста (по В.Попов) попада в район 203, Врачански подрайон.

Достъп: Изходен пункт - с.Миланово. Първоначално се тръгва по стария път за гр.Враца, като се следи лентовата маркировка към х.Пършевица. Достига се каптажът над селото, откъдето пътеката се изкачва по склона на Раненски рът, преминава по заравнената му част и се присъединява към калдаръмения път за Враца. Пряката пътека за м.Корита се отделя вляво, малко преди достигането на каменния мост над т.нар Говежди дол. Пътеката минава покрай кошарите в посочената местност и отново извежда на пътя за Враца.

Продължава се по него, като завоите се секат по преки пътеки. Пътят достига седловина и преминава от С страна на билото. След около 800 м, вляво се отделя землен горски път. Първоначално той се спуска надолу, после преминава между два валога и навлиза в гора. Вляво под пътя се наблюдава дълбок валог. След това той минава през обширна поляна, навлиза в междухълмие

и след подминаването на два валога вдясно се спуска на СИ. След около 250 м се достига Ю край на т.нар. Търсов валог. Изминават се около 750 м, като движението става откъм З -ЮЗ му периферия и се следи границата с гората. След леко изкачване се достига скален ръб. Вляво е възвижението Зелена могила (1274.2 м.н.в.), вдясно купола на вр.Соколо (1285.7 м.), а напред се разкрива долината на Черна река. Тръгва се в дясно по ръба, достига се до спускащ се към долината коларски път и се тръгва надолу. Преминава се покрай скален откос вдясно и след достигнето на ръбът му движението продължава в основата на скалния венец. След около 20 м се достига входа на търсената пещера.

Описание: Входът на пещерата е разположен на 1150 м.н.в и е със З изложение. Има формата на разностранен триъгълник със страни 5,6 х 418 х 2,80 м. Максималната му височина е 2, м. Следва 11-метрова, хоризонтална, постепенно стестяваща се галерия с триъгълен профил и средна височина 2 м. Подът е настлан с пръст, дребни и едри ръбести камъни. Образувания няма. Пещерата е образувана във варовици в попластова пукнатина с наклон на С.Обща дължина-11 м. Денивелация-О.

История на проучването: Открита на 20 май 2001 г. от А.Жалов и М.Петков по време на експедиция на ПК"Хеликтит"-София и картирана от П.Константинов и М.Стаменова от същия клуб на 21 юли 2001 г. Описанието е на А.Жалов.

ВИХРЕНСКО - СИНАНИШКИ ПЕЩЕРЕН РАЙОН (402)

Пропаст No12, циркус Бански Суходол, гр.Банско, Софийска обл.

Денивелация - 6,00 м Дължина. 5.5 м

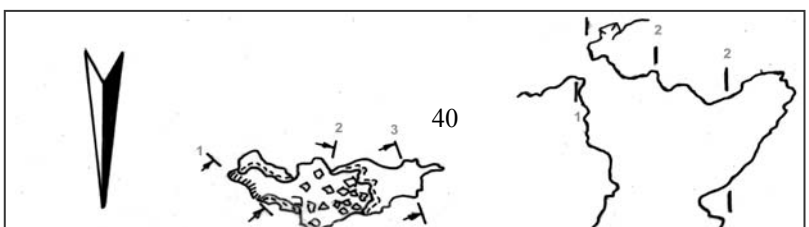
Местонахождение и достъп:

По азимутно кроки на циркуса на Бански суходол.

Описание: Входът на тази малка пещера се намира в непосредствена близост до входовете на пропастите No14, No11, No10, No 9.Неговите размери са 0,40 на 1,40м. От него се слиза по силно низходяща , почти отвесна галерия. На дълбочина 3.5 м се попада на уширение, покрито със сипей. Слиза се по него още 1,5 м и пещерата задънва в снежна тапа, под която си личи, че влиза сипеят. От дупка между снега и стената се усеща въздушно течение. Във височина се забелязва малък комин, който вероятно опира в близост до повърхността. За евентуално продължение трябва да се изгребе снегът на дъното, който е малко, и да се разчисти сипеят под него. Сегашните размери на пещерата - 6,00 м денивелация и 5.5 м дължина.

История на изследването: Пещерата е изследвана вероятно по време на експедициите, организирани от СПК ‘Академик” , София.

Поради липсата на картна документация такава е съставена по време на експедицията Пирин 2001г. от К. Стоичков, ПК ‘Хеликтит”- София, на 30. 08.2001 г.

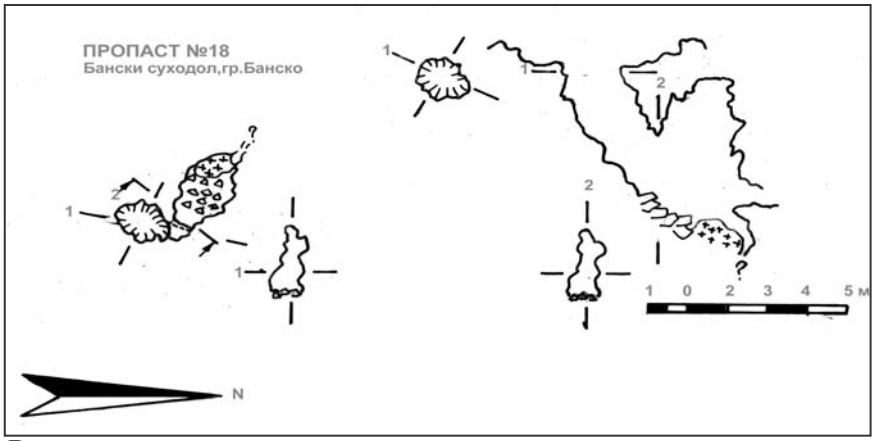

Пропаст No18, циркус Бански Суходол, грБанско, Софийска обл.

Денивелация -9.50 м Дължина 4.60 м

Местонахождение и достъп:

По азимутно кроки на циркуса на Бански суходол.

Описание: Входът на пропастта се разкрива в югоизточната част на плитък вртоп, ограден от клекове. Той е ориентиран на северозапад и има размери 0,70 на 0,40 м. Пропастта се развива по тясна пукнатина и има дълбочина 9.50 м и ширина от 1 до 1,0 м. На осмия метър се попада на малка площадка, покрита с камъни. След още един метър цепнатината става с размери, непозволяващи преминаването на човек в дълбочина. Дължината е 4,60 м и перспективите за продължение са нищожни.

Техническо описание: Основно и дублиращо закрепване се организират над входа с ексцентрици в пукнатини на скалата.Въжето на слизане се използва за самоосигуровка, а на излизане- за изтегляне от теснотията.

Необходим инвентар: 10-15 м въже, набор ексцентрици, 2-3 карабинера, протектори.

История на изследването: Пропастта е вероятно изследвана по време на експедициите на СПК "Академик", София. Поради противоречиви данни и липса на картна документация, тя е картирана по време на експедицията Пирин 2001г, организирана от ПК "Витоша",София. Картата е съставена на 29. 08. 2001г. от К. Стоичков от ПК "Хеликтит" и В. Стефанов от ПК "Витоша",София.

Пропаст No 27, Бански суходол, гр.Банско, Софийска обл.

Денивелация 13.50 (-7,00; +6,50) м

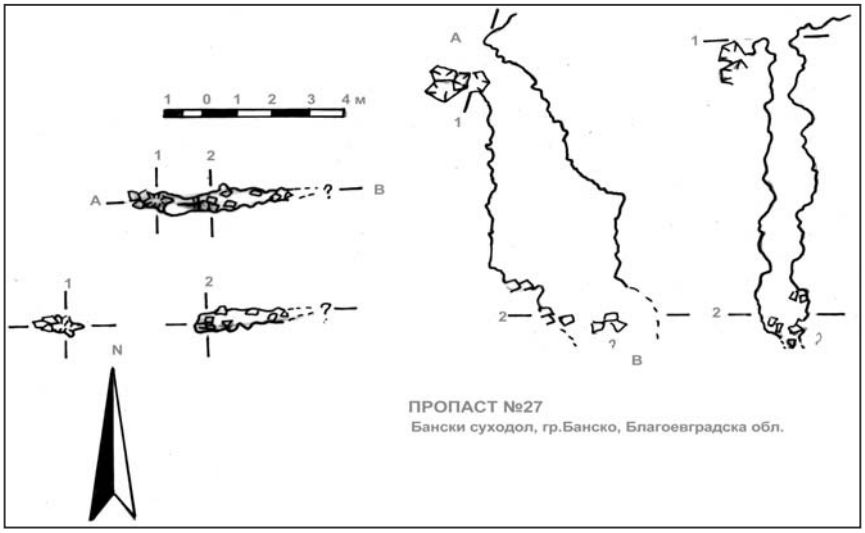
Местонахождение и достъп:

По азимутно кроки на циркуса на Бански суходол.

Описание: Входът на пропастта се разкрива в улей на скалния венец в основата на който е разположена пропаст No 28. Той има неправилна форма и е ориентиран на изток. Неговите размери са 0,80 на 0,80 м. От него се попада в нешироката отвесна галерия, дълбока 5,30 м. Слиза се на камина по скални ребра (удобни стъпки и хватки), като се попада в уширение на галерията, което се развива низходящо. Подът е покрит с гравитачен материал. След 3,5 м пещерата задънва със стеснение, зарито с камъни. Във височина след траверс може да бъде достигната къса възходяща галерия, която се развива по пукнатина, вероятно опираща на повърхността. Точните размери на пещерата са -7,00м,

+6,50 м.

История на проучването: Пещерата е изследвана по време на експедициите, проведени от СПК "Академик", София. Поради факта , че липсва картна документация ,тя е изследвана и картирана по време на експедицията Пирин 2001, организирана от ПК "Витоша", София. Картата е съставена на 29. 08. 2001 от К. Стоичков, ПК "Хеликтит", София и В. Стефанов от ПК "Витоша", София".

Пропаст No28, циркус Бански Суходол, гр.Банско, Софийска обл.

Местонахождение и достъп:

По азимутно кроки на циркуса на Бански суходол.

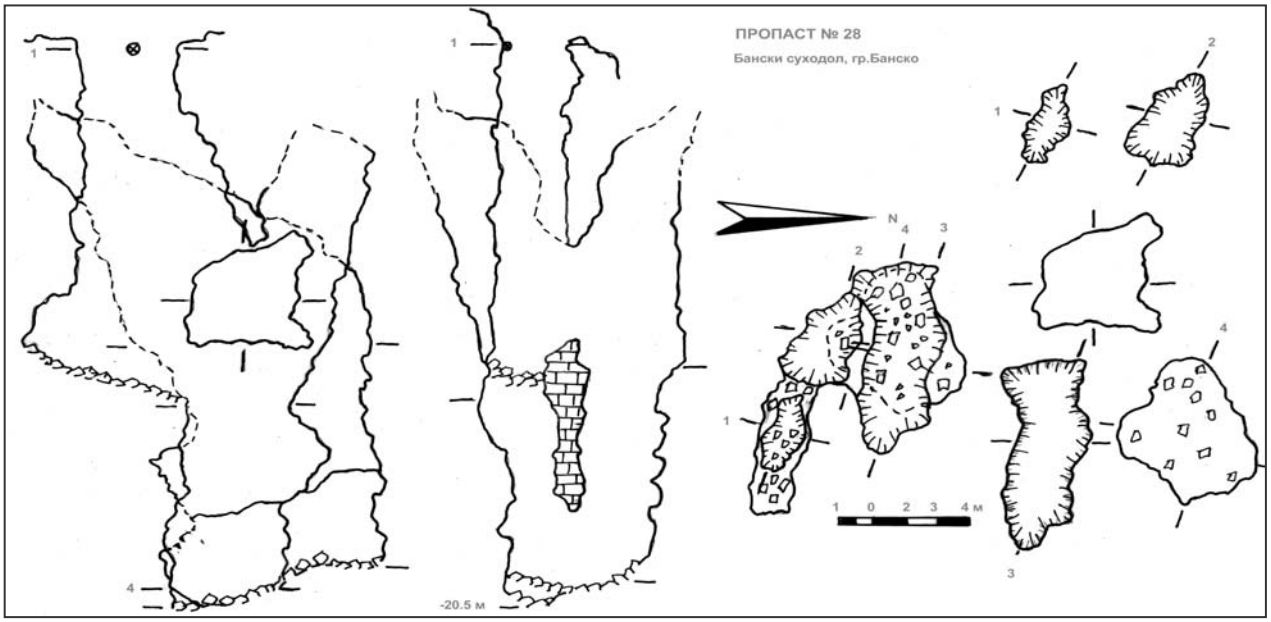
Описание: Входът на пропастта е разположен в основата на високи скали и е покрит частично с дървена скара, която не позволява да влиза сняг през отвора. Входът е с неправилна форма и е с размери 2,90 на 1,20м. През него се попада в отвес , дълбок 13 м. Той отвежда на върха на сипей. Слиза се по сипея и се попада в нов отвес, дълбок 7,50 м и който отвежда в широка зала. Вдясно от сипея след траверс се пресича скално ребро като се минава през широк отвор в стената. Попада се на тясна площадка, от която следва широк отвес, дълбок 9,50 м. От него се попада на дъното на същата зала , до която се достига през съседния описан отвес. Дъното на залата е покрито с огромно количество гравитачен материал, който безнадеждно запушва всяко продължение в дълбочина. Над двата паралелни (дънни) отвеса във височина се забелязват комини, които вероятно опират на повърхността в близост до входа.

Техническо описание: Основното закрепване се организира на спит, забит на нивото на входа в основата на скалния венец. Дублиращото закрепване се организира на скален клин в някоя цепнатина на скалата. Основното закрепване извежда въжето в камбана, а отвесът е широк и удобен за спускане. От дъното му за предпочитане е да се спусне десният отвес (в левия влиза целият сипей). До него от площадка се стига чрез траверс или голям пандюл, като се използва същото въже. Прехвърлянето се организира на скални пукнатини в най-лявата част на отвеса, като за целта се използват ексцентрици (да се внимава). Следва спускане от 8 м. Отвесът е широк и удобен за спускане. Да се внимава - падащи камъни.

Необходим инвентар:30-35 м въже, 3-4 карабинера, 1 скален клин, 1 планка, набор от ексцентрици, за всеки случай протектори.

История на проучването:Пропастта е обект на изследване по време на пещерните експедиции, организирани от СПК "Академик" София. Първата й карта е съставена от Вл. Попов и М. Козарева на 29.07.1978г. На нея се вижда, че дълбочината на пропастта е -7м, като дъното е плътно покрито със снежна тапа. Единадесет години по- късно е направена нова карта на пропастта от Ал. Бендерев и П.Делчев- на8. 09. 1989г. На нея си личи, че пропастта е дълбока 8 м , като на дъното се вижда уширение, а снежната тапа е в процес на топене. Вероятно по тази причина е поставена дървената скара на входа, за да може по- лесно да се топи снежната тапа. Нова проверка през лятото на 2001 г. показва, че тапата на дъното е стопена и хвърленият камък прелита 10-15 метра и се търкаля по сипей. По време на експедицията Пирин 2001г. е съставена нова карта на пропастта, която показва дълбочина 20 м, без изгледи за продължение. Картата е съставена от К. Стоичков ПК 'Хеликтит",

София и В. Стефанов, ПК “Витоша”, София, на 29.08.2001г.

ТРЕКЛЯНСКО-ЗЕМЕНСКИ-КОНЯВСКИ ПЕЩЕРЕН РАЙОН (302)

"Кукулевец", с.Горна Глоговица, Софийска обл.

Дължина - 25,32 м Денивелацията 5 (-4;+1) м

Географски координати: E 22°40'42.8" N 42°37' 28.0"

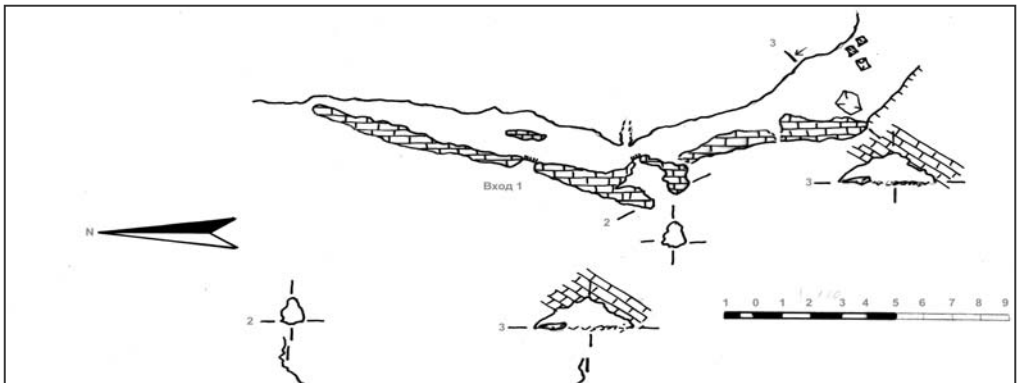
Местоположение: Намира се на ~ 300 м. С от с.Горна.Глоговица, вдясно от пътя за с.Одраница , Дивлянска хълмиста котловина, област Краище.

Достъп: Изходен пункт - спирката на автобуса в края на селото. Тръгва се на С по шосето за с. Одраница. След крайните къщи на селото се преминава покрай мостче през рекичката вляво от пътя. От дясната страна на пътя зад бетонен телеграфен стълб се издига конична скала, наречена от местното население Кукулевец ,където се намира и едноименната пещера.

Описание: Пещерата има три входа. Първите два се намират на около 10 м. над основата на скалата и са видими от шосето, най-високо разположеният й трети вход е в ЮИ край и е прикрит от храсти. Последният има формата на равнобедрен триъгълник с широчина на основата 3,50 м. и височина 1,22 м. Следва леко наклонена, покрита със суха пръст и дребни камъчета, галерия с дължина 3 м , ср.широчина 2 м и височина вариращa от 1 до 0,5 метра. В крайната лява част на пасажа се зауства късо и тясно разклонение, през което се забелязва външна светлина. Нататък галерията продължава още 5 м и увеличава налконът си до -17 ^{o} . Широчината варира мужду 0,5-0,8 м, а височаната достига 1 м. Горе-вляво, остава вторият вход на пещерата, който е с яйцевидна форма при височина 0,8 и макс.широчина 0,7 м.

В последствие пещерата увеличава широчината си до 1,5 м, при височина около 0,5 м. На 5-тия метър ,отново високо вляво се отваря третия, най-нисък и малък вход на пещерата. Напред галерията е става камениста и постепенно намалява просвета си. В края й, който може да се достигне само чрез разчистване прозира външна светлина**.**

Пещерата е суха, полусветла и е лишена от вторични образувания. Образувана е по попластова пукнатина в горноюрските варовици изграждащи част от Глоговишкия грабен, който попада в обхвата на Комплексния грабен на Краището (Бончев и др.1960)

История на проучването: Открита е по писмени данни в : Тасев,И.(1992) Един кът от Краището, Перник,с.38, любезно предоставена от З.Илиев. Проучена и картирана на 11.02.2001 от А.Жалов и М.Стаменова по време на експедиция на ПК"Хеликтит"-София. Описанието е на А.Жалов.

Чекльовска пропаст , с.Байкалско, Кюстендилска обл.

Дълбочина: -9,5 м Площ: 22,4 м^2

Географски координати: E 22°51'04.8" N 42°24'31.5"

Местоположение: Намира се СИ от с.Байкалско в Гологлавски рид (И част на Конявската планина), Краище.

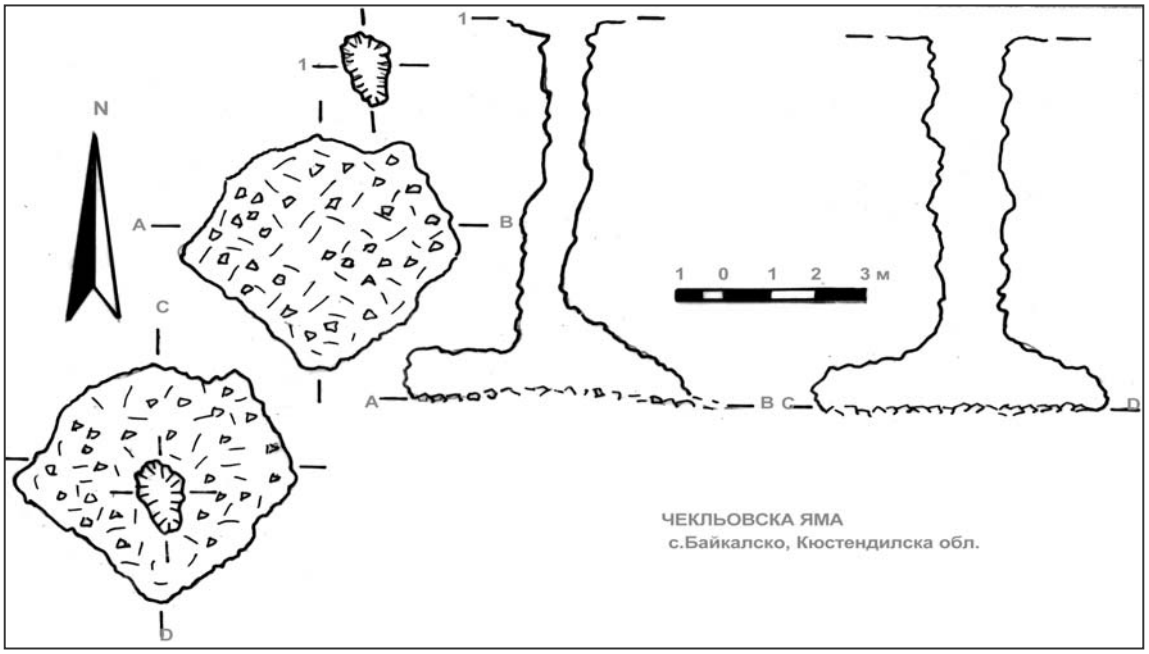
Достъп: Изходен пункт е източната махала на селото. Тръгва се по черен камионен път, водещ опашката на язовир Извор. Първоначално се върви на И, след леко изкачване пътят взема С посока и тръгва покрай орни площи. По-нататък отстрани на пътя се появяват петна от нискостеблени горички, след което вдясно се появява полегат горист склон. Входът на пропастта се намира на 1,5 м отдясно на пътя . Обикновено е покрит с клони за да не падат животни. Разстоянието от селото до пропастта се изминава за ~ 45 мин. умерен ход.

Описание: Входът има формата на неправилна елипса с размери 1,7 х 1,2 м в най-широките й части. Първите 2,5 м. от отвеса представляват фуния. Следва вертикална част с елипсовидно напречно сечение с размери 0,8 - 1 м х 1 м На 7 м под входа отвесът се отваря в центъра на зала с формата на неправилен 5-ъгълник и площ 22,4 м^{2}След още 2 м се достига дъното на пропастта. Височината на залата варира от 1 до 2 м. Дъното и е покрито с ръбест чакъл. На места стените са обтечени с калцит. Пропастта е влажна. Дълбочина: -9,5 метра. Площ: 22,4 м^2

По време на посещението е събрана фауна, която е определена от биолога д-р Димитър Кожухаров: *Bufo bufo - 2 екз. ; Hila arforea- 1екз.; Salamandra Salamandra-1 екз; fam. Culicidae-голям брой.*

История на проучването:

Открита от Д.Кожухаров по данни от населението на селото. Картирана от Д.Кожухаров и А.Жалов на 25 март 2001 г. Описанието е на А.Жалов.

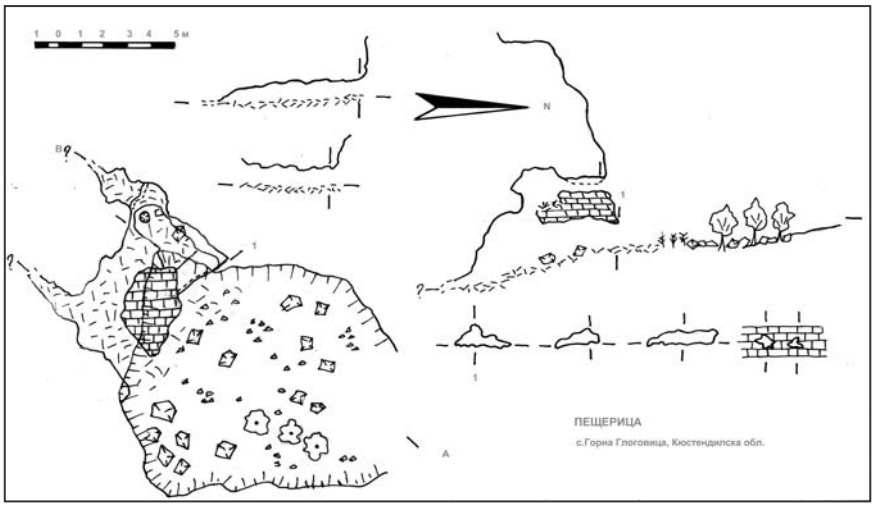
БЕЗДЕНСКИ ПЕЩЕРЕН РАЙОН (203)

“Пещерица” , с.Мало Малово, Софийска обл.

Дължина-е 23 м Денивелация -11,5 м

Местонахождение и достъп:

Входът на тази пещера се разкрива в голям склонов вртоп, разположен северно от билото на масива Чепън, част от западна Стара планина. Изходен пункт за достигането й е центърът на село Мало малово. Тя отстои на 3 км по права линия от селото. От него се тръгва в северна посока като се върви към масива на планината. Първоначално пътеката следва малко поточе, което извира в подножието й. Трябва да се търси пътека, която да отведе вляво от потока, като се изкачва стръмно нагоре. Местността е с доста ерозирала. Не след дълго се достига до пътя, водещ към Мало маловския манастир. Пътят се следва докато не се достигне разклон. Тръгва се вдясното разклонение, което отвежда в североизточна посока. Не след дълго вляво покрай пътя се забелязва чешма с множество корита, наричана от местните жители “Басарка”. В момента чешмата е пресъхнала. Продължава се в същата посока като пътятя става постепенно наклонен. Съответно вляво и дясно се открояват два върха, в подножието на които върви пътят. Ляво разположеният връх се нарича Илийски кръст- 913.3 м н.в. Вдясно се откроява по- високия Попов връх- 1056.6 м н.м.в. Голяма част от неговия масив е залесен с гъста борова гора. Изключение прави само неговата югоизточна част. След като се достигне билната част на планината пътят прави малка серпантина и отново се стига до разклон. Вляво пътят навлиза в гора и се спуска в посока село Връбница. Продължава се по пътя, който продължава на североизток. Той за кратко навлиза в малка горичка като върви плътно в подножието на Попов връх. Този път заобикаля от север Попов връх и по него за 30 мин се стига до Мало маловския манастир, който в момента е в окаяно състояние. Излиза се отново в билната част на планината в характерна открита местност, като боровата гора остава вдясно от пътя . Тръгва се без път в северна посока към малко възвишение. От него се открива хубава гледка към Видлич-Клокотиш-Равнвнското плато и част от Понор планина. В долината се виждат град Годеч, махала Шума, селата Връбница и Мургаш. На около 100-150 м по-ниско се откроява връх на възвишение, обрасъл с широколистна гора. Гледано в тази посока вляво от него остават селата Връбница и Мургаш. Слиза се право надолу в посока към върха, като вртопа на пещерата трябва да се търси на около 30 м преди да се достигне нивото на върха. Въпреки, че местността е обезлесена вртопът на пещерата е трудно забележим. За по-детайлна информация, както и за водачи могат, да се използват местни жители

Описание:

Пещерица се развива в голям склонов вртоп, намиращ се на северозападния склон на Чепън планина в близост до връх Илийски кръст. Вртопът, в който се развива пещерата е достъпен единствено от северната страна. Всички други страни са отвесни като в южния край височината е 9.50м. Навлиза се във вртопа като се преминава между ниски дървета и храсти и избуяли коприви, покриващи големи скални отломъци. От ляво на дясно в скалната стена на вртопа се разкриват 6

отвора, като два от тях са на височина 2,50 м.Най- левият вход представлява тясна низходяща пукнатина, която след първите един -два метра става непроходима. Непосредствено до нея се отваря друг вход на пещерата с размери 1,50 на1 м и приблизително триъгълна форма. От него тръгва низходяща галерия, която почти веднага преминава в малка заличка. Нейната дължина е 7 м и има денивелация - 2 м. В самия край на залата има иманярски изкоп и веднага след него се забелязва непреодолимо стеснение, затлачено с наслаги. На три метра вляво от този вход се разкрива друг вход, който има размери 1,50 на 1,50 м. От него тръгва тясна низходяща галерия, дълга 6 м.Тя завършва със стеснение, запушено с наслаги, в което след разкопаване може да се продължи напред.На втория метър вдясно от нея се отделя преса, която прави връзка със залата на дясно разположената галерия. Между двата входа на височина 2,50 м се забелязват два тесни отвора, разположени в близост един до друг. По- лесно достъпен е левият, през който след пропълзяване от 2м се попада в уширение с размери 2х2м. В неговия край в пода се забелязва тесен отвор, който прави връзка с разположената под него заличка. Тази част се явява втори етаж на пещерата.

Още по вляво под стената на вртопа се разкрива вертикално отверстие, зарито от едри скални отломъци. Между тях в дълбочина се забелязва начало на отвесна галерия, дълбока няколко метра. В пещерата не се забелязват вторични образувания и въпреки малките си размери тя има известни перспективи за продължение в края на двете основни галерии, където наслаги запушват пътя за проникване, така и ако се размести блокажа в най- лявата част на вртопа.Нейната обща дължина е 23 м, а денивелацията й -11,5 м, считано от южната,по- висока част на вртопа. Пещерице е единствената, за момента, документирана пещера на Чепън планина.

История на проучването:

Изследвана и картирана по време на теренен обход в района на 14.10. 2001 от К. Стоичков от ПК "Хеликтит", София и К. Богачева - ПК "Витоша", София.

Каквото можахме направихме! По-можещите да направят повече!

Пещерен клуб "Хеликтит"-София
1618 София, ж.к"Овча купелI", бл.412, Вх."Л"
тел.26-55-23, E-mail: heliktit@rambler.bg
Годишен бюлетин на пещерен клуб "Хеликтит" София, бр.2 (2001)
Съставител и гл.редактор: А.Жалов
Редактор: Ст.Виденова-
Техническо оформление: И.Алексиев
Превод: М.Стаменова, А.Жалов
Компютърен набор: А.Жалов, К.Богачева, А.Стрезова, Б.Лилков, М.Стаменова
Снимка на корицата: М.Квартирников
Компютърна обработка: Л. Касабов
Тираж: 60 броя, формат1/8,60/90
Издание на Пещерен клуб "Хеликтит"-София
© Пещерен клуб"Хеликтит"-София, 2001 г.
ISBN - 90434
Всички права са запазени

Speleo Club "Heliktite" - Sofia1618 Sofia, complex"Ovcha kupel",bl.412,vh. "L"
tel. ++359 2 26 -53-23, e-mail: heliktit@rambler.bg
Annual bulletin of Speleo Club "Heliktite"-Sofia N2 (2001)
Compilator & Editor: A.Jalov
Editor: St.Videnova
Design and printing: I.Alexiev
Translation: M.Stamenova, A.Jalov
Computing: A.Jalov, K.Bogacheva, A.Strezova, B.Lilkov, M.Stamenova
Cover photo: M.Kvartirnikov
Photo design: L. Kasabov
Edition of the Speleo Club"Hekiktite"-Sofia
© Speleo Club "Heliktite"-Sofia, 2001
ISBN - 90434

All rights reserved